MŪSŲ VYTIS

VASARA, 1981

mūsų vytis 1981 VASARA,

Viršelyje: operos "I Lituani" prologo uždanga. Vl. Vijeikio Pieš.

T U R I N Y S

Keturi šimtmečiai Vilniaus Universiteto kiemo teatrui	1
Varpai žiemą	4
Kas tas A.S.S.?	8
Gyvieji liudininkai byloja	11
Kandidatės svarsto	16
Įvykiai ir pastabos	20
Apie vieną lietuviškumo apraišką	22
Rajono stovykla spaudos ženkle	23
Spaudos lentyna	25
Studijų savaitgalis Australijoje	30
Iš kronikos	35
Sumuštinis	41
MV Administratorės paraštė	42

LABAS IŠ VNECUELOS

Miela sese D. Korzoniene —

siunčiu 10 dol. auką MŪSŲ VYČIUI paremti. Žinau, kad darbas yra dar sunkesnis, kai trūksta žurnalui lėšų . . .

Esame čia Caracas mieste jau 6 mėnesiai: klimatas puikus, pragyvenimas brangus, bet bent 20% gyvena tikrai neblogai. Ir lietuvių tarpe yra būrys milijonierių! Netrukus grįšime į Clevelandą, palikdami čia eilę nuoširdžių naujų lietuvių draugų ir puikią grupę jaunimo, kuriems stengėmės padėti kiek buvo įmanoma. Yra stebėtinas jų susidomėjimas lietuviška veikla, praeitimi, entuziastišku noru šokti taut. šokius, palaikyti ryšius bei pamatyti lietuvišką jaunimą plačiame pasaulyje!

fil. Alfa Juodikis,
1981 bal. 24 d.

. . . IR AUSTRALIJOS

„Mūsų Vyčio" redakcijai —

Sveikiname žurnalo buvusius ir esamus redaktorius, administratorius, bendradarbius ir talkininkus, kurie per 30 metų ištesėjo žurnalo leidimą. Tik jų visų entuziazmas ir pasišventimas lietuvių skautijai įgalina sunkiomis išeivijos sąlygomis MV išlaikyti gyvą ir prasmingą.

Sėkmės ateičiai! Ad Meliorem!

ASS Sydnejaus Skyriaus
Filisterių būrelis ir
Akad. Skaučių Draugovė

KETURI ŠIMTMEČIAI VILNIAUS UNIVERSITETO KIEMO TEATRUI

MV redakciją pasiekė dvi iš Lietuvos gautos brošiūrėlės, iš kurių patiriame, kad praėjusį rudenį sukako 410 metų nuo pirmo žinomo spektaklio Lietuvoje. Jis buvo suvaidintas Vilniaus Kolegijos mokykliniame teatre.

1570 m. spalio 18 d. mokslo metų pradžiai pažymėti viename iš kiemų parodyta moralitė „Herkulis" (spėjama S. Tučio). Spektaklis buvo vaidinamas lotynų kalba. Moralitė žanras pasirinktas neatsitiktinai. Tuo metu Vakarų Europos teatre jis buvo gana populiarus ir turėjo nusistovėjusias vaidybos tradicijas. Spektaklio siužetas — tai antikinio herojaus Herkulio nueitas sudėtingas gyvenimo kelias. Jame amžinąją Gėrio ir Blogio kovą simbolizavo sutikti įvairūs alegoriniai personažai. Į doros kelią Herkulį kvietė Protas, Darbas, Vyriškumas, Kuklumas, Garbė, į nusikaltimą viliojo linksmybė Aistra, Girtumas, Godumas. Tačiau Herkulis pasirenka pirmąjį gyvenimo kelią ir pjesė baigiasi laimingai. Vilniaus kolegijos (o nuo 1579 m. — Universiteto) teatro vaidinimai buvo išraiškingi, aukšto meninio lygio, nes juose klestėjo pažangiausios to meto Italiios ir Ispanijos teatro tradicijos. Universiteto teatras buvo kultūrinis reiškinys, atitinkantis savo laikmetį ir dažnai prilygstantis Vakarų Europos teatrams.

Apie šiandieninės ano teatro tęsiamas tradicijas bei dabartinius užmojus Vilniaus Universiteto Kiemo teatro maestro Vl. Limantas išsireiškia taip:

A. Liobytė "Kuršo bėglys". Dailininko V. Mazuro eskizas

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

Hipių scena iš J. Baltušio novelės apie meilę.

„Vlniaus Universiteto teatras yra daugialypis meninis organizmas. Jo sudėtyje — studentų, poezijos, kamerinis ir kiemo teatrai. Mokykliniame teatre klasikinių tragedijų ar misterinių dramų pertraukose aktoriai — studentai vaidindavo satyrines intermedijas lietuvių, lenkų ir baltarusių kalbomis, kurios vėliau buvo uždrautos. Studentai tada nesuvokė, kad davė pradžią vadinamajam studentų teatrui.

Mūsų studentų teatre buvo sėkmingai suvaidinti eksperimentiniai spektakliai: "Meilė, dangus ir velnias", "Giliotina", "Triušių sala", "Paukšti,ateik čia" ir kiti.

Kiemo teatras — vienintelis Tarybų Sąjungoje — stato misterinio žanro spektaklius. Išeiti į kiemą su daugiaplaniniais spektakliais be galo sudėtinga: bet, nugalėjus baimę, atsivėrė įdomios kūrybinės galimybės. Buvo pastatyti šie misterinio žanro spektakliai: „Pasaulio gaisras", „Kuršo bėglys", „Tu mušei Adomą", „Mergaitė ir balandžiai ir "Prabočių šešėliai".

Universiteto scenose gimė pasaulietiškos poezijos teatras, čia pradėjo savo veiklą jo įkvėpėjas Adomas Mickevičius, dėl to daug dėmesio skiriame ir dabartiniam mūsų poezijos teatrui, kuris sukūrė šiuos reikšmingus renginius bei spektaklius: „Poezijos pavasaris po Vilniaus skliautais".

Donelaičio "Metai", "Vilniaus kronikos". "Erdvės viduryje", "Siena", "Heroica".

Spektakliai — koncertai, vadinamieji „Inauguratio", vaidinami renginių pradžioje. Tai viduramžių balagano tipo vaidinimo atgaivinimas ir mokyklinio teatro

personažų atkūrimas bei perfrazavimas mūsų scenoje Akademija, Protas, Gandas, Vilnius ir t.t. Šiuos vaidinimus lydi eisenos, magijos „stebuklai", muzikiniai intarpai . . . Visa tai vyksa kieme, studentų aktualijų fone.

Pagrindinis Universiteto teatro uždavinys — formuoti įvairiapusiškai išsivysčiisią asmenybę. Jaunas žmogus — studentas, pilnas energijos, jausmų ir svajonių, dažniausiai neturi tilto su tikrove, tiksliau su ateities tikrove. Teatro uždavinys — permesti šį tiltą, padėti surasti jaunuoliui kelią, atskleisti kūrybos grožį, pajusti kūrybos kančias ir džiaugsmą. Tai padeda kiekvienam kūrybiškai suvokti savo specialybę, surasti joje kūrybinį pradą. Jaunas specialistas, nepajutęs savo profesijoje kūrybinio džiaugsmo, tampa paprastu amatininku, dvasios skurdžiumi".

("Universiteto kiemo teatras" ir „410 metų nuo pirmojo spektaklio Lietuvoje")

Lelevelio salė Vilniaus Universitete

VARPAI ŽIEMĄ

fil. J. Dainauskas kultūrinėje vakaronėje pasakoja apie 1980 metų Nobelio laureatą Czeslaw Milosz

Mūsų laikų literatūros istorijoje Nobelio premijos laimėjimas yra ne tiek finansinis atpildas, kiek įvertinimas ypatingos kūrėjo minties jėgos, vainikuojant ją išskirtiniais literatūrinės kūrybos laurais.

Poeto-romanisto-eseisto Česlovo Milašiaus — Czeslaw Milosz atveju šis pasaulinio masto pripažinimas yra artimas mums lietuviams. Paties poeto pasisakymu, jis esąs Senosios Lietuvos Valstybės išlikęs pilietis. Laureaas gimęs motinos (kilusios iš senos lietuvių bajorų Siručių šeimos) gimtinėje — Kėdainių apskrities Šateinių apylinkėje. Pastarosios vėliau, kaip ir poeto alma mater Vilnius, ryškiu siūlu vyniojasi ir poetinėje bei prozos kūryboje.

Verta įžangoje paminėti keletą Č. Milašiaus biografinių akimirkų, kurios kaleidoskopiškai spalvingos, permainingos netikėtais šuoliais, kurjoziškos kūrėjo — žmogaus kitimu. Gimęs 1911 m., bet netrukus, tėvą (kelių — tiltų inžinierių) mobilizavus, su šeima išvyksta į Rusiją, kur prasideda čigoniškas, nuolat traukinio „bute" keliaujančios šeimos gyvenimas, užklumpa revoliucija . . . Per Estijos žemes pasiekus Lietuvą, Česlovas atsidūrė pas senelius Šateiniuose.

1934 m. Vilniaus universiteto diplomas, 1934-35 tarpstotis Paryžiuje. Ten ji stipriau suartėja su „Miguel Manaros" autoriumi Oskaru Milašium (tolimu giminaičiu), su kuriuo jau buvo susidūręs 1931 metais. Rašydamas apie šiuos susitikimus Česlovas vis primena, kad Oskaras save laikė lietuviu.

Čia įdomu paminėti, jog prasidėjus Antrajam Pas. karui, Milašius atsidūrė Kaune ir buvo bene rašyt. Keliuočio globojamas. Vėliau, keliaudamas slapčiomis per kelias „sienas", išvyko į Varšuvą.

Karo metai lenkų sostinėje: pogrindžio veikla, dalyvavimas Varšuvos sukilime. Pokario dienomis (1945) jis skiriamas Newyorkan kultūros attache prie lenkų ambasados. Šiuo tarpsniu ir prasideda nesusipratimai su naujais Lenkijos "valdovais" — komunistais. Savo pareigose laikėsi labai rezervuotai, nesileido traukiamas į propagandą. Buvo iškviestas ir parkeliavo atgal į Varšuvą, tuo nustebindamas visus: kas jį skatino grįžti? Pats Č. Milašius vėliau apie tai pasakoja: „Parkeliavęs į Lenkiją, pamačiau visą tos santvarkos baisumą ir tikrąjį komunistinio rėžimo veidą".

Brodskij 1978 metų tarimu, Milašius yra gal vienas iš dviejų-trijų stipriausių šio laiko pasaulio poetų.

VARPAI ŽIEMĄ. Žiūrint į laureato Č. Milašiaus kūrybą, akysna krinta ypač trys ryškūs įvaizdžiai: Šateiniai — Vilnius, šventraštis ir pareiškimai apie istorinę Lietuvą bei lietuvius. Net ir paskutiniame KULTŪROS numeryje (tai Paryžiuje leidžiamas lenkų intelektualų žurnalas) savo pateiktose Jobo knygos ištraukose Č. Milašius dvasinius-religinius svarstymus perpina Vilniumi, jo grožiu ir pan.

Savo trumpą žvilgsnį l lureato gyvenimą bei kūrybą baigiant, tenka sugrįžti prie šio pašnekesio antgalvės. VARPAI ŽIEMĄ. Tai miniatiūrinė poema, kurios vyksmas atkuriamas žiemos sukaustytame kunigaikščių mieste — Vilniaus gatvės, senos tarnaitės Elzbietos buitis, bažnyčių varpų gaudesys poeto studentavimo laikais, o baigiasi reminescencijomis į San Francisco.

Paklausykime, kaip jis nutapo vieną Vilniaus kampelį — Literatų skersgatvį, kuriame ir pats anuomet gyveno:

Gatvelė beveik priešais universitetą.
Ji tikrai taip vadinosi: Literatų Skersgatvis.
Ant kampo knygynas. Ankšta. Apkrautas net palubys,
Bet ne knygos, o popierų stirtos, neaptaisytos, virvutėmis surištos.
Ir spausdiniai ir rankraščiai, lotynų, kirilicos,
Hebrajų raidės. Šimto, trijų šimtų metų senumo.
Šiandieną galvoju, kad tai būta ne mažo turto.
Iš to knygyno matėsi, čia pat priešais
Truputį įžambiai, toksai pat kitas.
Ir savininkai panašūs: barzdos išblėsusios,
Ilgi chalatai, akys giliai paraudusios.
Nepasikeitė nuo tų laikų, kada ten pro šalį Napoleonas prajojęs.
Niekas čia nepasikeitė. Gal tai akmenų privilegijos?

Gal kai kam ir atrodytų, poetas sako, jog — gyvenime atlikus daug didingesnių kelionių — nebūtų pagrindo sugrįžti prisiminimais į ano miesto kerteles, bet jis užtvirtina priklausąs prie tų, kurie tiki į „apokastasis" — daiktų grąžinimą į jų pirmesnę, tobulesnę būtį, jų atkūrimą:

Užtat kiekvienas daiktas man yra dvigubo buvimo:
Laike ir kai jau laiko nebebus.

Sugrįžkime su poetu dar į kitą ano laiko būtį — Vilniaus žiemos rytą:

Štai, vienas rytmetis. Siaučia aštrus šaltis.
Sklinda žvarba. O apsnūdusios pilkos miglos
Erdvės purpurinės šviesos persunktos.
Sniego sąvartos rausvėja, grindinys pavažų išslidinėtas.
Dūmai, garų kamuoliai. Dzin-dzin rogučių balsas
Tai arčiau, tai toliau. Gauruoto arkliuko
Šeriai apšarmojo, kiekvienas plaukas paskirai.

O tada varpai! Pas Šventąjį Joną,
Pas Bernardinus, pas Šventąjį Kazimierą,
Ir Katedroje ir pas Misionierius,
Pas Šventąjį Jurgį, pas Domininkonus,
Pas Šventąjį Mikalojų, pas Šventąjį Jokūbą
Daug varpų. Tarytum rankos, traukdamos virves,
Virš miesto statytų rūmus didingus.

Varpų panoramon jungiasi bažnyčios choras, traukiantis didingą „Introibo ad altere Dei" ir — lietuviška inskripcija — PRIE DIEVO, KURS LINKSMINA MANO JAUNYSTĘ". Lietuviškos inskripcijos pavartotos ir dar dviejose poemos vietose.

* * *

Milašiškos akimirkos lietuviška prasme nebus pilnos, jei nepaminėsiu atvejo Nobelio premijos įteikimo proga 1980 m.

Premiją priimdamas, Č. Milašius tarp kitko pasakė: „Į šias iškilmes turėtų būti pakviesti ir tie, kurie prisidėjo prie mano polėkių formavimo, mano darbo; ne visi jie yra iš šio krašto . . . o mano mintys ypatingai krypsta į kraštą, kuriame gimiau — į Lietuvą . . ."

(Poemos ištraukų vertimai — fil. J. Dainausko)

Literatų gatvė Vilniuje

KAS TAS A.S.S.?

Nors lietuviška Akademinė Skautija jau gyvuoja netoli 60-ties metų, tačiau dar ir šiandien išgirstame klausimų, kokia čia per organizacija ir kam ji reikalinga. Įsikūrusi nepriklausomoje Lietuvoje, išeivijoje ji išaugo, sustiprėjo ir atliko eilę reikšmingų darbų. Tačiau ir dabar ji susilaukia priekaištų, kad bendrojoj lietuvių skautų organizacijoje atnešanti nereikalingo skaldymosi. Todėl ir norisi dar kartą priminti jos vietą Lietuvių Skautų Sąjungoje, ideologiją ir kelis istorinius momentus.

Nuo 1962 m. LSS turi tris šakas: Broliją, Seseriją ir Akademinį Skautų Sąjūdį. Pastarasis yra suaugusiųjų, aukštąjį mokslą siekiančių, siekusių ir jį pasiekusių žmonių veikimas Sąjungos apimtyje pagal bendros skautiškosios ideologijos principus, juos išplėtus ir pritaikius suaugusių žmonių gyvenimui.

Iš ideologinės perspektyvos

Visiems žinoma, kad pasaulio skautų kūrėjas pirmiausia rūpinosi jaunimu ir vaikais, ypač apleistais, kuriais niekas nesirūpino. Jis norėjo tokius patraukti, sudominti ir ugdyti dorais, sveikais, svarankiškais bei visuomenei naudingais piliečiais. Doras žmogus yra ištikimas savo religijai, savo kraštui, naudingas bei paslaugus kitiems; gamtoje jis mato harmoningo gyvenimo pavyzdžius; gamtoje jis ir pats stiprėja fiziškai ir dvasiškai, išmoksta savarankiškumo ir nepriklausomumo. Svarbiausia mokymosi priemonė yra ieškojimas bei atradimas per žaidimą. Stovyklos bei iškilos yra pastanga vaikus ir jaunimą nuvesti į gamtą. Skautiškieji užsiėmimai, uniformos, grupinis paskirstymas, ženklai, simboliai — visa tai galima laikyti žaidimu, bet taip paruoštu žaidimu, kad šis taptų mokymosi, auklėjimo priemone.

Nors iš vaiko reikalaujama iniciatyvos, savarankiškumo, bet tai iniciatyvai ir svarankiškumui yra iš anksto sudaromi tokie rėmai ir duodamos tokios kryptys, kurie veda į gerą, o ne priešingai. Todėl šalia skautukų vaikų ir jaunuolių reikalingi vadai: dažniausiai bent truputį, o kartais ir gerokai vyresni, kurie sugeba būti ne tik skautiškųjų „žaidimų" organizatoriai, bet drauge ir supranta auklėjimo principą. Suaugusieji skautų organizacijoje ir yra pirmiausia vadai, pasislėpę mokytojai.

Tačiau žinome, kad ne kiekvienas suaugęs gali būti mokytojas, ne kiekvienas gali būti vadas. Tuo tarpu pagrindinė skautiškoji ideologija, geresnio žmogaus ugdymas ne kituose, bet pačiam savyje, ir suaugusiems gali būti reikšminga bei svarbi.

Noras likti skautais ir suaugus ir įkvėpė jaunuosius lietuviškos Akademinės Skautijos steigėjus 1924 Kauno universitete. Iki pat okupacijų metų ir visų Lietuvos organizacijų(o pagaliau ir pačių universitetų) uždarymo skautiškoji korporacija galėjo

būti pavyzdžiu visoms universiteto korporacijoms. Vėliau veikla tik apsiribojo. Akademikai skautai pasižymėjo ir pogrindyje, jungdamiesi prie bendros rezistencijos. Ne vienas žuvo ar buvo nukankintas.

Pasitraukus į Vokietiją, įsteigtas Sambūris VYTIS, kuris iš tikrųjų buvo Lietuvoje išaugsios skautiškosios orporacijos tęsinys. Emigracinėje išeivijoje (ypač J.A.V.) Akademinis Skautų Sąjūdis ypač išaugo, sustiprėjo ir išsiplėtė. Taigi norisi pasvarstyti, kas yra tie akstinai, kurie jį skatina ir palaiko. Matyt, kad skautiškoji ideologija, perkelta į aukštesnę intelektualinę plotmę, atitinka lietuvių išeivijos poreikius ir siekimus.

Kokia yra akademiškai skautiška ideologija? Ji remiasi trimis principais: religiniu, tautiniu ir visuomeniniu. Tai yra tie patys principai, kuriais remiama visa skautybė ir kurie trumpai išreikšti skautiškame šūkyje „Dievui, Tėvynei ir Artimui".

Akademinė Skautija siekia trijų principų integracijos

Tuo tarpu, kai daugumas kitų organizacijų savo pagrinde remiasi į vieną žmogiškųjų santykių elementą — religinį, tautinį ar socialinį, — su kitais dviem įeidama į ryškesnį ar mažiauryškųkonfliktą,skautijai visų trijų harmoningas junginys yra minties ir reiškimosi pagrindas. Vaikams įskiepytas idealas „Dievui, Tėvynei ir Artimui" suaugsiuosevirstasąmoningu pripažinimu antgamtiškojo dieviškojo prado ir iš jo išplaukusios gimtosios aplinkos, tėvynės ir tautos, o taip pat ir krikščioniškuoju principu paremtas kito žmogaus vertės ir jam priklausančios pagarbos.

Jei jaunam skautukui jo šūkio pirmoji dalis „Dievui" reiškė vykdymą jo religijos uždėtų pareigų, sakykim, nepraleisti sekmadienio pamaldų, ryto ir vaaro maldelių, — akademikui tai reiškia sąmoningą pastangą giliau pažinti ir suprasti savo religiją, ją nuolat aiškintis, nagrinėti ir ją padaryti viso savo moralinio gyvenimo pagrindu. Antrasis momentas „Tėvynei" lietuviškosios išeivijos vaikui gal labiausiai reiškia stengimąsi lietuviškai kalbėti, lankyti savaitgalio mokyklą, mokytis Lietuvos istorijos ir stengtis pažinti jos dabartį; akademikui tai pasidaro aktyvus dalyvavimas tautinių vertybių išlaikymo ir tautą ištikusios neteisybės atitaisymo pastangose. Jam nebeužtenka pačiam nepamiršti savo kalbos bei kultūros apraiškų, jis imasi atsakomybės už tų vertybių perdavimą ateinančiom kartom. Taip pat jam tenka išmąstyti ir suderinti savo dvilypę padėtį: iš vienos pusės, išlikimo savo tautos sūnaus ar dukters, iš kitos — lojalaus savo gyvenamo krašto piliečio. Pagaliau trečiasis ideologinis momentas „Artimui" vaikui apipavidalintas kasdieniniame mazgelio atrišime padarius gerą darbelį (sakykim, be prašymo suplaunant mamos indus ar pasisiūlant nueiti į krautuvę), — suaugusiam pasidaro kasdienine pareiga dalyvauti visuomeniniame gyvenime, rūpintis bendraisiais reikalais, stengtis savo įnašu turtinti bendrąjį gyvenimą, siekti platesnio lygio broliškumo, susipratimo, tolerancijos. Asmeniniame gyvenime įsipareigojama siekti „Ad meliorem" — tobulėjimo, o bendrame gyvenime pabrėžiama tautiškai visuomeninis įsipareigojimas.

Šitoks įsipareigojimas jau yra atnešęs matomų ir vertingų rezultatų, ypač JAV, kur veikia ypač stipri Sąjūdžio Filisterių Sąjunga. Visa eilė jos išugdytų asmenybių sėkmingai dirba visose lietuviškojo gyvenimo srityse. Daugelio mokslininiai pasiekimai yra lietuvio vardą aukšaai iškėlę ir pagarsinę. Iš ASS organizuotų laimėjimų tebūna prisiminti nors poraG Vydūno Jaunimo Fondas ir Akademinės Skautijos Leidykla.

Australijoje

Australijoje darbo sąlygos sunkesnės, nes mūsų palyginti nedaug, gyvename itsiblaškę plačiame žemyne. Vis dėlto jau 1950-52 m. buvo įsteigti skyriai Sydnejuje [illegible], Melbourne ir Adelaidėje. J.veikla ne visada buvo ryški, o kartai ir visai sustodavo. Tačiau ir Australijos lietuvių gyvenime ASS yra padaręs vertingų įnašų. Adelaidės skyrius nuo pat gyvavimo pradžios ir dabar daug prisideda prie darbų tunte ir jo ekonominio parėmimo. 1978 m. tas skyrius buvo paskyręs premiją Australijos lietuvių rašytojui. Buvo maloni staigmena, kai konkurso komisija Sydnejuje, vertindama slapyvardžiais pateiktus darbus, premiją paskyrė ASS filisterei Bronei Mockūnienei.

Melburno skyrius ankstyvais savo gyvavimo metais organizuodavo labai sėkmingas Studijų dienas Australijos lietuviams studentam. Jei kas nors ir būtų suabejojęs tų dienų reikšme lietuviškame gyvenime, tai, joms sustojus, buvo pajusta didelė spraga. Džiugu matyti ir vėl atgaivintą tą gražią tradiciją.

Svdnejaus ASS skyrius, veikęs ankstyvaisiais kūrimosi metais, o paskui ištyręs gyvai atsikūrę po 1978 Tautinės Stovyklos. Deja, dar nesusidarė korp! Vytis skyrius, bet pamažu auga kad ir negausi, bet labai veikli A.S. Draugovė, kurią remia ištikimas filisterių būrelis. Per tuos metus Shdnejaus akademikės pasirodė tautiniais renignine tik Sydnejuje, bet ir Canberroj. Taip pat pačios suorganizavo ir pravedė kelis platesnio masto renginius. Jų metinės šventės buvo šiltai priimtos Sydnejaus visuomenės. 1979 m. jos atgaivino seniau melburniškių ruoštų studijų dienų paprotį ir parodė ne tik savo sugebėjimą organizuoti ir grupėje intesnhviai dirbti, bet ypač savo rūpestį lietuviškais reikalais ir ; reikalais ir akademišką brandumą. Pernai jos surengė labai sėkmingą lietuvių, latvių ir estų meno bei tautodailės) parodą, susilaukusią didelio dėmesio ne tik iš saviškių, bet ir australiečių publikos.

Australijos Lietuvių Fondas skiria metines premijas lietuviui jaunuoliui— lei[illegible]

per metus ypač pasižymėjusiems lietuviškoje veikloje. Pernai ta premija teko dviem skautams — Birutei Prašmutaitei ir Jonui Mockūnui;; Jonas yra aktyvus akad. skautas. Šiemet ta premija teko Adelaidės Sietynui Kubiliui ir Sydnejaus gerai pažįstamai ASD narei Vidai Viliūnaitei. Vida visur dalyvauja, visur dirba, ją visi pažįsta. Šalia darbo akademikuose, Vida yra ir Aušros tunto adjutantė. Reikia pabrėžti, jog ir kitos ASD narės stropiai dirba tunto vadovavime, stovyklose ir kituose skautiško gyvenimo pasireiškimuose.

Taigi, kam tie kartkartiniai priekaištai, tas laikas nuo laiko pastebimas nepalankumas Sąjūdžiui? Skaldyti jis tikrai nieko neskaldo, nes, kaip minėta, jaunieji akademikai beveik visi dirba ir tuntuose. Jei kuris nesiima vadovavimo, tai jis darbo nesiimtų ir nepriklausydamas ASS. Ne kiekvienas gali vadovauti. Tačiau dirbdami savo skyriuose, būdami suaugę, panašaus išsilavinimo žmonės ir ištikimi bendriems skautijos idealams, jie gali daugiau ir reikšmingiau prisidėti prie lietuviškosios bendruomenės gyvenimo praturtinimo savo specifiniais parengimais ir pasirodymais. Taip pat, ASS skyriai yra tarsi tiltai tarp skautiškosios vaikystės, jaunystės ir vyresniųjų, net senatvės. Korporaciniai idealai dažniausiai nulemia viso gyvenimo pasaulėžvalgą, o juk tik gero siekiama Ad meliorem pastangose per religinio, tautinio ir humanistinio idealų integraciją ir laisvai pasirinktą plačiašakį įsipareigojimą.

fil. E. Jonaitienė

GYVIEJI LIUDININKAI BYLOJA

— PRIEŠ 40 METŲ NETEKOME

VYRIAUSIO SKAUTININKO PLK. JUOZO ŠARAUSKO

Mirtininkų kameroje . . .

Su pulkininku Juozu Šarausku susipažinau 1933 metų vasarą Lietuvos kariuomenės poligone Gaižiūnuose. Poligonas tik apie 20 mylių nuo Kauno.

Plk. J. Šarauskas buvo Lietuvos Kariuomenės Štabe: Spaudos ir Švietimo skyriaus viršininkas. Jis tais metais atvyko į poligoną su radijo užrašymo ir transliavimo priemonėmis, su technikais, aktoriais ir kariuomenės dūdų orkestru linksminti poligone esančius karius ir tai perduoti radijo bangomis visai Lietuvai. Į šią transliavimo programą plk. rūpesčiu buvau įtrauktas ir aš. Tuo metu buvojau poligone su kariūnų aspirantų grupe prie 9-to pėstintinkų pulko. Jis apie mane žinojo (taip susipažindamas pasakė) iš bendradarbiavimo karinėje spaudoje.

Pulkininkas Šarauskas buvo vidutinio ūgio, plačių pečių, tiesus, žydrių mėlynų akių, gerokai praplikęs, visada giedrios nuotaikos. Nuo to laiko mūsų pažintis ir bendradarbiavimas tęsėsi iki pat Lietuvos nepriklausomybės netekimo.

1935 metais plk. Šarauskas valstybės prezidento buvo paskirtas Skautų Brolijos vyriausiu skautininku. Tuo metu Skautų Brolijai priklausiau ir aš. Daug kartų teko susitikti ir matyti vyriausią skautininką. Kur jis pasisukdavo per iškylas, stovyklavimą ar sueigas, įnešdavo į visų sielas džiaugsmą, norą vienas kitam pasiaukoti, meilę tėvynei ir pagarbą Dievui. Visur jo buvo pilna. Su jauniausiu ir su seniausiu greit susipažįsta ir susidraugauja, su visais žaidžia ir dainuoja. Nors buvo aukšto laipsnio karininkas — pulkininkas, bet be jokio išdidumo: su vaikais buvo vaiks, su jaunuoliais — jaunuolis, o su rimtais pareigūnais — rimčiausias.

1918 metais vasario 16 d. Lietuvių Tarybai paskelbus nepriklausomybės atstatymo aktą, Juozas Šarauskas stojo Lietuvos kariuomenėn savanoriu, vadovaudamas kariuomenės daliniams. Apdovanotas Vyčio Kryžiumi su kardais, kaip pasižymėjęs ir

drąsus vadas. 1923 m. sausio 10-15 dienomis dalyvavo savanoriu Klaipėdos krašto suskilime Hanso Okso slapyvardžiu.

1940 m. birželio 15 d. rusams užėmus Lietuvą ir užgniaužus nepriklausomybę, visos organizacijos buvo uždarytos, jų vadovai areštuoti. Vyriausias skautininkas plk. Juozas Šarauskas buvo suimtas ir įmestas į specialų kalėjimą, įruoštą po Kaunomieste buvusio Saugumo departamento rūmais — rūsyje. Tardant, buvo visokiausiais būdais kankinamas, mušamas, grandinėmis kabinamas ant sienos ir taip laikomas valandomis, bandant priversti kalbėti ar liudyti pagal NKVD tardytojų norus. Be minėtų kankinimų, dar buvo įkaitintu lygintuvu (prosu) deginamas kūnas.

Lapkričio mėn. viduryje vyriausias skautininkas buvo pervežtas į buvusį Kauno sunkiųjų darbų kalėjimą. Ten 1941 metų žiemos pabaigoje po vieno žiauraus tardymo ir sumušimo, kai aš nepajėgiau pats paeiti, buvau nuvilktas į vieną kalėjimo IV skyriaus kamerą. Buvo vidurnakits, apie pirma valanda nakties.

Vos spėjo prižiūrėtojas uždaryti duris, prie manęs prišoko du vienmariškiniai, sudžiūvę ir neskustomis barzdomis kaliniai. Kameroje virš durų spinksėjo vielos tinklu gaubta elektros lemputė. Vienas kalinys, pakėlęs mano galvą nuo grindų, švelniu balsu guodė ir šluostė mano kruviną veidą šlapiu rankšluosčiu. Mano akys nuo sumušimo mažai matė, nes buvo aptinusios, o šviesa dar tokia menka, kad aš niekaip negalėjau savo guodėjo aiškiai matyti. Tik iš balso sprendžiau, kad jis labai girdėtas . . .

Staiga aš pažinau ir ištariau: Pulkininkas Šarauskas!

Jis patvirtino, kad taip ir pasilenkęs prie manęs pilnu užuojautos balsu skausmingai ištarė: aviacijos kapitonas Audronis? Aš patvirtinau, kad tikrai taip. Jis pabučiavo mane, paskui su kitu kaliniu pakėlęs mane atsargiai nunešė ir paguldė ant savojo čiužinio. Vyriausias skautininkas klausinėjo visko: ar seniai areštuotas, kokios naujienos Kaune, Lietuvoje ir pasaulyje. Kalboms nebuvo galo. Aš išpasakojau apgraibomis apie didelę priespaudą Lietuvoje, masinius suėmimus ir Vokietijos — Rusijos santykių įsitempimą. Jis man išsipasakojo visą savo arešto eigą ir tardymus: nuo mušimo ir daužymo abiejų ausų būbneliai trūkę; parodė ant savo rankų riešelių randus ir ant nugaros didžiausius išdeginimus lygintuvu. Daugumas kaltinimų buvo tardytojų išgalvoti. Jam taip pat primetami, kaip nusikaltimai — dalyvavimas kovose su raudonąja armija, patrijotinis auklėjimas kariuomenėje ir skautų sąjungoje; pasakė, kad jie jam prikišo ir paskutinę kariuomenės, karo aviacijos radijo valandėlę, kurioje buvo vaizduojama, kaip mūsų savanoriai kariavo su raudonąja armija, bermontininkais ir lenkais. Pulkininkas man, kaip tos valandėlės vadovui, padėkojo ir pasiklausė, kaip yra su valandėlės autoriumi, ar dar laisvas? Apie autorių av. vyr. ltn. Juodį neturėjau jokių žinių.

Mums bekalbant, atėjo ir rytas, su kuriuo prasidėjo ir viso kalėjimo kalinių kasdieninė rutina: prausimasis, kameros valymas ir pusryčiai. Pusryčiams gavome kiekvienas po pusę kepaliuko duonos ir iš miežių padarytos kavos. Duona buvo skirta visai dienai. Mano globėjas vyr. skautininkas, paėmęs mano duoną, atpjovė riekę ir nusinešė prie stalo. Po kiek laiko atnešė tą riekę, užteptą sviestu ir apibarstytą cukrum. Tai buvo didžiausias skanėstas, kokį aš būdamas kalėjime valgiau! Kandau po mažai ir ilgai kramčiau, kaip buvo pamokęs pulkininkas. Stebėjausi, iš kur jis gavo to puikaus maisto? Buvo paaiškinta, kad kas šešias savaites kalinamieji, kurie turi kalėjimo kasoje pinigų, iš jų atimtų per kratą, gali išsirašyti rūkalų, sviesto, bekono šoninės ir cukraus. Prieš dvi dienas pulkininkas kaip tik išsirašęs.

Su vyriausiu skautininku Šarausku man teko būti vienoje kameroje tik keletą

savaičių. Per tą laiką jis labai daug padėjo, gydydamas enkavedistų padarytas mano žaizdas, be to patarimais, kaip reikia laikytis per tardymus, kad byla būtų užtęsta iki Vokietijos — Rusijos karo. Kol byla nebaigta, reikia tikėtis, yra daugiau galimybių likti Lietuvoje. Mudu buvome nuomonės, kad karas tarp šių dviejų valstybių yra neišvengiamas. Jis kils dar šių metų pavasarį — 1941, kai visi laukai bus pradžiūvę ir nekliudys karo veiksmams: artilerijai, šarvuočiams ir net tankams. Kaip ir visada, pulkininkas buvo optimistas ir tikėjo, kad Lietuva dar šiais metais bus vėl nepriklausoma.

Dėl savojo likimo jis neturėjo jokių vilčių. Jo byla jau esanti visai prie pabaigos ir sunku tikėtis, jog ją gaiėtų pratęsti iki karo pradžios.

Vis dėlto pulkininkas ją pratęsė: prasidėjęs karas 1941 m. birželio 12 d. jį užklupo Kauno sunkiųjų darbų kalėjime toje pat kameroje.

Man kalint kartu su vyriausiu skautininku ir dar vienu politiniu kaliniu (kurio pavardės neprisimenu), kasdieną vyko pasikalbėjimai, juose vyravo Lietuvos ateities svarstymai ir Skautų Sąjungos likimas. Pulkininkas buvo nuomonės, kad su nepriklausomybės atgavimu bus atgaivinta ir Skautų Sąjunga, kaip labai naudina jaunimo auklėjimui. Sąjungos veikla šiek tiek pasikeisianti, ji bus panaši į tuos laikus, kai anglų gen. Robert Baden-Powell steigė skautus; net ir vardas buvo duotas — žvalgymas, žvalgyba, žvalgas. Mokymas tarnauti tėvynei, renkant žinias apie priešą, jas greitai suteikiant atitinkamiems žmonėms, yra labai svarbus dalykas mažai valstybei, užpultai priešo karo jėgoms. Vyr. skautininko nuomone, skautų veiklai reikalinga labai gerai apgalvota susisteminta programa, pritaikyta gyvenimui ir Lietuvos žemių apgynimui.

Jis buvo numatęs ne tik veiklai programą, bet ir jos vykdymo būdus. Jo nuomone, labai daug padėtų Sąjungai jauni, gerai paruošti ir aktyvūs Karo mokyklą baigusieji karininkai, specialiai išėję kursus jaunimui mokyti, dirbti tėvynei ir tautai. Šia tema mūsų pasikalbėjimams nebuvo pabaigos.

Kartą vieno pasitkalbėjimo metu jis išreiškė didelį pasitenkinimą, kad aš jį greit ir gerai suprantąs, dėlto jis pakėlė mane į skautininko laipsnį, kad, Lietuvai atgavus nepriklausomybę, aš būčiau naudingas Sąjungai, jau paruoštas jo idėjų įgyvendinimui. Buvo įsitikinęs, kad aš tikrai išeisiąs iš kalėjimo ir dalyvausiąs Lietuvos nepriklausomybės atstatyme, gi jis pats būsiąs išvežtas ir sunaikintas.

Deja, likimas buvo kitoks, negu mudu abu tikėjomės: kilus Vokietijos — Rusijos karui, iš birželio mėn. 23 į 24 naktį į Kauno sunkiųjų darbų kalėjimą (visų kalėjimo sargų apleistą) įsiveržę enkavedistai išlaužė kalinamųjų buv. aukštųjų Lietuvos pareigūnų bei „mirtininkų" kamerų duris, susisodino juos į autobusus ir pasileido bėgti Rusijos link. Aš jau daugiau kaip du mėnesius sėdėjau kitame skyriuje, kuriame mirtininkų nebuvo, o bylos daugumoje nebaigtos. Su vyr. skautininko kamera mane išskyrė lygiai taip pat, kaip ir įmetė į ją: po tardymo sumuštą. Daugiau su vyr.skautininku nesusitikau ir nieko nežinojau apie jo likimą, kol plk. Petruitis, kalintas tame pačiame kalėjime, parašė ir išleido knygą „Kaip jie mus sušaudė".

Antanas J. Audronis

* * *

ŽYGIS Į MIRTĮ

Likimas lėmė kartu su plk. Juozu Šarausku 1941 m. kalėti Kauno sunkiųjų darbų kalėjime, IV-me skyriuje (mirtininkų). Bet susitikti neturėjome galimybės, nes nepatekome į tą pačią kamerą.

Prasidėjus vokiečių-rusų karui, IV-to skyriaus politiniai kaliniai buvo evakuoti į Minsko kalėjimą. Mus ten, išskiriant Vandą Novalinskaitę, Pranckonienę, patalpino į vieną kamerą. Tarp savo pažįstamų sutikau ir plk. J. Šarauską. Jis po žiaurių tardymo kankinimų fiziškai sumenko, bet dvasiškai nepalūžo.

Po kalėjimo bombardavimo buvome perkelti į kitokorpomažesnę kamerą, kurioje irgi nebuvo jokio inventoriaus. Net sugulti ant grindų nepakako vietos. Šarauskas, kaip prityręs skautas, ėmėsi iniciatyvos. Nurodė gulti eilėmis, ant šonų; nors ir susispaudę, sugulėm visi.

Birželio 24-35 naktį evakuojant Minsko kalėjimo kalinius į Rytus, enkavedistai vorą varė pėsčiomis. Karštą, saulėtą dieną kaliniūs kamavo alkis ir ypač troškulys. Atsiliekančius, nepajėgius kalinius enkavedistai šaudydavo dviem šūviais į pakaušį.

J. Šarauskas lietuvius telkė į vieną grupę. Iš stipresnių vyrų organizavo pagalbą nusilpusiems vesti bei nešti. Rūpinosi, kad nei vienas lietuvis nebūtų enkavedistų auka. Jis kažin ką iškeitė su kriminalistais į gabalą duonos ir žiupsnį cukraus. Vienam duoda trupinėlį duonos, kitam cukraus, aiškindamas, kad reikia laikyti po liežuviu, nepraryti. Burnoje susidariusios seilės nuramins troškulį. Taip jis lakstė nuo vieno prie kito, gaivindamas nusilpusiuso

Užbaigę maisto išteklius, greta eidamas vis ieškojo krapštėsi po kišenes. Netikėtai ištraukė žiupsnelį ryžių ir, prisiminęs laisvės laikus, papasakojo ryžių atsiradimo istoriją. Kartą skautų stovykloje viena skautė išdykaudama jam įdėjusi keletą grūdelių ryžių į jo švarko kišenę. Juokaudama pareiškė, jei kada išalks, turėsiąs atgaivą ir prisiminsiąs gerąja sesę. Bet tai buvo tik moralinis pasitenkinims, nes šio kiekio ir žvirbliui buvo per maža.

Nuo Minsko atžygiavus 45 kilometrus, enkavedistai sustabdė koloną pušyne, nakties poilsiui. Kaliniams įsakė išsirikiuoti eilėmis po 30 žmonių, sėsti, nekrutėti. Pradėjus kilnotis iš vietos, sargyba paleisdavo šūvių seriją iš automatų virš mūsų galvų.

Šarauskas atsisėdo priekyje manęs ir pečiai atsirėmė į mano kelius. Pamatęs ant plento statinę, vežiojama ant dviejų ratų, iš kurios enkavdistai gėrė vandenį, kreipėsi į greta sėdinčius, kad jam atneštų vandens. Deja, niekas negalėjo patenkinti prašymo. Tačiau pats atsikelti nebepajėgė. Iš Šarausko kalbos buvo aišku, kad jis pradėjo kliedėti. Sutemus įsakyta gulti tojem pačioje vietoje.

Prašvitus pasigirdo komanda kelti. Bet mūsų rūpestingasis pulkininkas, skautas, nejudėjo, — sukniubęs gulėjo sustingęs. Tik po ilgo masažavimo atgaivinome.

Pusryčiams gavome po gabalą duonos. J. Šarauskas sustiprėjo, bet žygyje vienas nebegalėjo paeiti; iki Červenės vedžiau prilakydamas. Skundėsi, kad galva svaigstanti kepurės neturėjo, o saulė negailėstingai kaitino. Cervenės kalėjiman atžygiavom vidudienį.

Kieme ant dirvono sukritome pailsėti. Akys nušvito pamačius atvežant dvi dideles statines vandens. Eilėmis slinkome atsigaivinti tyru vandeniu. Tačiau kas norėjo antrą kartą atsigerti, liepė gulom šliaužti arba ant kelių atsiklaupus artėti prie svtatinės. Tai

buvo enkavedistų praktikuojamas sadizmas.

Su Šarausku aptikom prie namo įkastą statinę, lietaus vandeniui surinkti. Apsidžiaugėm, kad joje buvo vandens. Rieškučiomis pyliau vandenį jam ant galvos ir nugaros. Nusiprausęs pasijuto sustiprėjęs, sakė galėsiąs žygiuoti. Po maudymosi įdaviau jam apsivilkti paltą, kurį buvau gavęs Minsko kalėjime prieš žygį iš nežinomo asmens. Kai susėdom prie lietuvių grupės, šiek tiek pailsėjęs pradėjo skųstis, kad tas juodas paltas galįs jį išduoti enkavedistams; įrodinėjo, jog nosinę buvo įdėjęs į dešinę kišenę, bet kažkas ištraukė ir įkišo į kairę. Arti sėdėję ramino, kad nieko blogo negali atsitikti. Neįtikino. Bijojo to nelemto palto ir man grąžino. Pasikartojo kliedėjimas. Vakare vėl atgavo pilną sąmonę. Fiziškai pervargęs buvo reikalingas ilgo poilsio, o kaip dar toli mus varys, nežinojome.

Sutemus užskrido vokiečių lėktuvai, užvirė aršios kautynės. Kalėjimas buvo nuošaliai ir mus nekliudė. Po kovos, enkavedistai koloną rikiavo į žygį: skirstė į tris grupes. Mudu su Šarausku patekome į skirtingas grupes. Taip ir išsiskyrėme amžinai.

Šarausko grupėje išlikę gyvi pasakojo, kad išvedus iš kalėjimo, pulkininkas gerai jautėsi, bet išgirdęs nagano šūvius, taip pergyveno, kad net nepajėgė eiti. Lietuviai pėmė jį vesti už parankių, o vėliau mėgino nešti. Tačiau enkavedistai įsakė Šarauską paleisti. Kai šis susmuko, enkavedistas dviem šūviais jį nušovė.

Sušaudytųjų lavonai palaidoti Červenės senkapiuose birželio 29 d. Ten ilsisi ir mūsų tautiečiai. Šias laidotuves stebėjau su keturiais lietuviais, išlikusiais gyvais, lindėdamas senkapių erškėtynuose.

Osvaldas Žadvydas

Operos "I Lituani" uždanga - Vl. Vijeiko pieš.

KANDIDATĖS svarsto

KĄ STUDIJUOTI UNIVERSITETE?

Nuo pat mūsų jaunystės tėvai mus ruošėsi leisti į universitetą. Jie pirko knygas, vežiojo į mokyklą, ragino daug mokytis ir siekti gerų pažymių. Dabar, po tiek metų pasiruošimo, mes pradėjome lankyti universitetus. Ėjimas į universitetą yra vienas dalykas; pasirinkimas, ką studijuoti — visai kas kita. Kai kurie iš mūsų jau nuo pat vaikystės žinojome, kokią profesiją norėsime turėti. Kiti tą klausimą tik neseniai išsprendė; dar kiti jau pradėjo mokslus, bet vis nežino, ką norėtų studijuoti.

Nepriklausomoje Lietuvoje buvo kitaip. Stodamas į universitetą, jaunas žmogus jau turėjo būti pasirinkęs savo sritį. Pavyzdžiui, studentas, įsiregistravo į medicinos fakultetą Vilniaus universitete. Jis jau gimnazijoje išmoko lietuvių kalbą, istoriją, geografiją ir taip toliau. Buvo neįmanoma kelis semestrus imti įvairus kursus: pirmus du metus universitete mokosi gamtos mokslus ir vieną svetimą kalbą. Po to, tris metus mokosi mediciną. Encyclopedia Lituanica taip rašo apie Vilniaus universitetą: „Studijų planas taip išsivystė, kad studento pasirinktoji sritis būtų pabrėžta, ypač medicinos ir technikos moksluose". Toliau sakoma: „Kad baigtų universitetą, studentas turėjo išlaikyti jam skirtus egzaminus, padaryti užduotus projektus ir parašyti dizertaciją".

Amerikoje yra kitaip. Jaunas universiteto lankytojas sugaišta labai daug laiko, jei jis nėra apsisprendęs. Studentas turi padaryti daug svarbių nutarimų. Pirmiausia turi nutarti, ką studijuoti. Amerikoje galima lankyti universitetą dar neišsirinkus savo pirmaeilio mokslo. Bet kartais taip darydamas, jaunuolis išeikvoja daug laiko, jėgų ir pinigų. Iš kitos pusės, jaunas žmogus turi laiko subręsti, priprasti prie naujos ir kartais bauginančios universiteto atmosferos, susipažinti su įvairiomis sritimis, kurias galima studijuoti.

Kuri sritis yra geriausia? Žinoma, kiekvienas žmogus yra skirtingas ir turi skirtingus polinkius bei tikslus. Jis privalo realistiškai svarstyti savo gabumus ir silpnumus. Studentas turi išsirinkti sritį, kuri jam yra įdoi, ir tokią, kuri bus gyvenimui praktiška. Vieni mokslai duos žmogui gerą bendrą išsilavinimą. Mokinys susipažįsta su istorija, filosofija, kultūra ir menu. Lieka tik klausimas, ar, įsigijęs vienos šių sričių diplomą, galės gauti darbą? Šie mkslai yra įdomūs ir yra smagu taip praleisti ketverius metus universitete. Bet reikia pagalvoti ir apie ateitį: ar toks diplomas bus naudingas, ieškant darbo pragyvenimui?

Iš kitos pusės, tam tikri mokslai palieka žmogų kultūriniai labai neišsilavinusį. Jeigu studento pirmaeilis mokslas yra, pvz., chemija, ir jis visus laisvai pasirenkamus

kursus ima iš gamtos mokslo srities ir ketverius metus praleidžia neiškišęs nosies iš laboratorijos, jis lieka plačiau neišsilavinęs. Tačiau nors su tokiu asmeniu gali būti neįdomu pasikalbėti, jis dažniausiai gauna gerą darbą.

Nepr. Lietuvos gimnažijoje buvo nustatyta programa: visi gimnazistai mokėsi tą patį. Tik svetimą kalbą buvo galima pačiam pasirinkti. Universitete panašiai buvo: griežtai nustatyta programa. Gi Amerikos aukštosiose mokyklose galima kartais net pusę savo klasių laisvai pasirinkti. Galėtume klausti ar tai yra gerai? Studentas turi būti gan subrendęs ir privalo rimtai galvoti, kad pasirinktų tinkamas klases. Būdama universitete aš pastebėjau, kad (nors nedaugelis taip tebedaro) studentai yra gavę diplomus, nors beveik pusė jų užskaitytų kursų buvo kūno kultūra ir keramika. Tokios laisvės akyvaizdoje kyla klausimas: ar studentas yra vertas savo diplomo? Nors jų diplomai yra lygios vertės, bet studijų metu vienas studentas ėmė labai sunkius kursus, o kitas visai lengvus.

Taigi — ar universitetai gali — su baigiamųjų klase, kurios nariai ėmė tik labai lengvus kursus — išlaikyti savo aukšto mokslo standartus?

Bet sumanūs studentai gali labai produktingai pasinaudoti šia laisve. Jie turi progos pasigilinti ne tik savo pirmaeilyje moksle, bet ir kitoje srityje: gali, pvz., išmokti svetimą kalbą arba gilintis toje,kurią pradėjo mokytis gimnazijoje. Jis gali pasilikti universitete ir ilgiau, paimti dar kelis kursus ir įsigyti du pirmaeilius mokslus. Arba studentas gali imti ne tik įdomių, bet ir naudingų kursų.

Pastebėjau, kad mažėja skaičius studentų, studijuojančių humanitarinius mokslus. Vis daugiau ir daugiau jaunimo siekia diplomų biznio administracijoje, biologijoje, architektūroje, psichologijoje ir inžinerijoje.

Ar tas yra gerai? Ar eventualiai žmonės visai apleis kultūrą? Ar sričių pasirinkimas netrukus labai susiaurės? Bus įdomu stebėti, kas atsitiks ateityje.

Indrė Žadeikytė, Chicago

KAIP SKYRYBOS PAVEIKIA VAIKUS

Mes gyvename smarkiai besikeičiančiame pasaulyje: keičiasi žmonių nuomonės, moralė ir pažiūros į gyvenimą. Kinta ir žmonių jausmai apie vedybas. Skyrybų statistika yra beveik neįtikėtina. Šiais metais(1980) buvo beveik tiek pat skyrybų, kiek vedybų. Taip pat yra apskaičiuota, kad pereitą dešimtmetį 30% visų vaikų Amerikoje pergyveno tėvų skyrybas. Šį dešimtmetį, turbūt, tas skaičius dar padidės.

eniai buvo sakoma, kad skyrybos yra „mada" tik kitataučių tarpe; lietuvių tarpe vedybos liko tautos gyvybės pagrindu, ir apie skyrybas retai buvo girdima. Tačiau daug metų išgyvenę išeivijoje, lietuviai pamažu pasisavino ne tik tos aplinkos išorinį gyvenimo būdą, bet ir galvoseną, pažiūras į daugelį naujų „tradicijų", taigi — ir į skyrybas. Dabar lietuvių tarpe skyrybos ardo šeimas epidemišku greičiu. Dar taip neseniai apie skyrybas buvo kalbama tik uždaruose draugų reateliuose, ir net tada tik pašnibždomis. Dabar skyrybos iš tikrųjų pavirto paprastu kasdienišku dalyku.

Žinoma, visų susituokusiųjų porų gyvenimuose pasitaiko nesutarimų įtampos. konfliktų ir ginčų, bet tai yra visai normalu, ir vedusieji turi tą suprasti. Išlaikyti meilę

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

ir tuo pačiu laimę vedusiųjų tarpe yra kai kada nelengva, reikalauja daug kantrybės, pasiaukojimo, nuolankumo, švelnumo ir kitokių dorybių iš vyro ir žmonos. Deja, susidaro ir tokios sąlygos tarp vedusių, kad gyvenimas kartu pasidaro neįmanomas; skyrybos lieka vienintelė išeitis.

Tačiau, nors skyrybų statistikos yra tokios žiaurios, daug porų ir toliau gyvena neišsiskyrusios tik savo vaikų gerovei. Dažnai pažįstame ir girdime apie poras, kurios gyvena kartu, nors jų santykiai yra labai blogi. Meilės tarp jų nebėra, jie gyvena atskirai, nors ir tame pačiame name. Nors abiem šalims asmeniškai būtų daug geriau išsiskirti ir pradėti gyventi atskirai, jų vaikai verčia toliau vesti gyvenimą po bendru stogu.

Bet ar jų „gyvenimas" kartu tikrai būna vaikų geroveī? Aš to nemanau. Nors yra vaikų, kurie jaučia, kad skyrybos buvo dalinai jų asmeniška kaltė, vaikų kaltės jausmas būtų daug gilesnis, jei žinotų, kad tėvai liko kartu tik dėl pačių vaikų. Jis jaustų, kad, jei nebūtų dėl jo paties kaltės, tėvai būtų daug laimingesni, gyvendami atskirai. Net jei tėvai mandagiai vienas su kitu elgiasi vaikų tarpe ir ginčijasi tik kai vaikai negirdi, vaikas vistiek jaučia tą nepasitenkinimą ir konfliktą tarp tėvų. Vaikui tiesiog yra nejauku ir nesmagu gyventi tos neapykantos šešėlyje.

Gyvenimas tokioje šeimoje psichologiniai ir emociniai paveikia vaiką daug daugiau negu skyrybos. Po ilgų studijų ir tyrimų buvo sprendžiama, kad išsiskyrusių tėvų vaikai socialiniai ir bendrai gyvenime geriau prisitaiko, negu vaikai, kurie gyvena neramiuose namuose. Žinoma, vaikai iš laimingų šeimų gyvenime geriausiai prisitaiko. Aplamai vaikas iš neramių namų yra daugiau nervingas ir mažiau pasitikintis kitais žmonėmis, negu vaikas su išsiskyrusiais tėvais.

Ši nuomonė yra priešinga visoms ankstyvesnėms studijoms, kurios nurodė, kad skyrybos žymiai paveikia vaiko psichologinį pobūdį. Šios ankstyvesnės studijos turėjo dvi žymias klaidas. Pirma: išsiskyrusių tėvų vaikai buvo lyginami tik su vaikais iš laimingų šeimų; ankstyvesnės studijos visiškai nelygino išsiskyrusių tėvų vaikų su vaikais iš neramių šeimų. Antras dalykas: visi vaikai, kurie buvo atskirai tiriami ir aprašomi (sudarant bendrus bruožus apie išsiskyrusių tėvų vaikus), buvo gydomi psichiatrinėse ligoninėse. Tų vaikų yra labai maža, ir jie neturėtų būti vartojami kaip pavyzdžiai.

Emociniai vaikui geriausiai rami, pastovi namų atmosfera. Vaikui yra sveikiau gyventi gerose šeimos sąlygose tik su vienu iš tėvų, negu konflikte su abiem tėvais. Dažnai, jei tėvai nesugyvena, vaikas tampa lyg pėstininkas šachmatų žaidime. Jis panaudojama vieno iš tėvų užgauti kitą ir atvirkščiai. Dažnai jų nuomonės skiriasi dėl vaiko auginimo bei auklėjimo, ir kiekvienas bando pataikauti, kad atrodytų geresnis. Jie prieštarauja vienas kitam, o vaikas nesupranta reikalo ir nežino ką daryti.

Vaikai, ypač jaunesni, nevisad supranta, kodėl tėvai skiriasi ir, žinoma, nenori, kad jų šeima iširtų. Dauguma vaikų, nors ir nemėgsta tėvų ginčų, norėtų, kad tėvai pasiliktų kartu. Bet vaikams tai ne visada yra geriau. Vaikas, visą savo jaunystę praleidęs neramiuose namuose, neturi supratimo, kaip būtų gyventi geroje šeimos nuotaikoje. Gal būt, per visą savo vaiksytę jautus baimę ir nelaimingumą namie, ir užaugus bei sukūrus savo šeimą jam bus sunku išlaikyti laimingą šeimos nuotaiką, neturėjus gero pavyzdžio. Jei tėvai išsiskiria, vaikas turi progą pagyventi ramiuose namuose, nors ir tik su vienu tėvu.

Žinoma, skyrybos visais atvejais nėra geriausia išeitis. Šiais laikais pora nebūtinai turi pati savo problemas išspręsti. Galima ieškoti pagalbos pas profesionalus

DABARTIES VARŽYBAS PRAEITIMI PASVĖRUS

Džiaugiuosi, kad mūsų organizacijų varžybas dėl „valdžios" galiu stebėti iš šalies. 1940-jų metų pavasarį panašiose varžybose teko dalyvauti tiesioginiai. Varžybos buvo aršios, nors tos „valdžios", dėl kurios buvo varžomasi, buvo dar mažiau, negu esama tos, dėl kurios varžomasi dabar. Tai buvo kova dėl vadovavimo Vytauto Didžiojo Universiteto Studentų Atstovybei — visuotiniu ir slaptu balsavimu išrinktam (berods 18-kos narių) universiteto studentus atstovaujančiam seimeliui. Anos varžybos vertos prisiminti, kadangi jos galėtų užmesti prablaivinančios šviesos dabartinėms varžyboms veiksniuose.

1939 m. pavasarį buvau išrinktas į „valdžią" Skautų Akademikų sąraše. Kadangi sau „valdžios" netroškau, ir tada buvo lengva: atlikau tik lyg ir politinį manevrą. Pasitraukdamas iš Atstovybės užleidau vietą sekančiam skautų sąrašo kandidatui, kurs, nors mažiau populiarus balsavusiųjų tarpe, buvo tinkamesnis Atstovybės vadovybei. Didžiosios ideologinės studentų grupės nenorėjo užleisti Atstovybės pirmininko vietą kitai didelei grupei, bet nė viena neturėjo pakankamai balsų savo kandidatui pravesti. Tuo pasinaudodamas, prieš pasitraukdamas, sukombinavau mano vieton ateinančiam VYČIO korporantui Atstovybės pirmininko vietą, kaip nepartiniam, kompromisiniam Atstovybės nariui.

1940 metų pavasario rinkimuose man vėl pakliuvus Atstovybėn, padėtis buvo kitokia. Didieji politiniai susigrupavimai nebenorėjo eiti į kompromisus ir užleisti Studentų Tarybos vadovavimą nepartinės grupės atstovams. Kadangi ir vėl asmeniškai „valdžios" nesiekiau, turėjau progos šaltai stebėti aršią kovą tarp ateitininkų ir neolituanų bei jų sąjungininkų. Kairioji, socialistinė grupė, kurioje, mano prisiminimu, buvo bent vienas žinomas komunistas, naudojo šias varžybas bandymui savo įtakai valdyboje užsitikrinti. Mano naivus ano meto idealizmo supratimas buvo sukrėstas faktu, kad, siekiant pirmininkavimo, nei tautinė nei katalikiška grupė nesivaržė bandymų sudaryti koaliciją su kairiosios grupės net ir labai smarkiai kairiomis pogrupėmis.

Ypač atgal atsigręžus, anie Studentų Atstovybės posėdžiai, kuriuose buvo varžomasi dėl vadovavimo, parodo šiandieninį varžovų atitrūkimą nuo realybės ir kai kurių apskritai patriotiškai nusiteikusių asmenų, atstovaujančių lietuvių išeivijoje susigrupavimus, sunkiai pateisinamą visuomeninio ir tautinio atsakingumo supratimą. V.D. Universiteto prorektorius studentų reikalams prof. Antanas Purėnas

veltui bandė padėti surasti kompromisą. Valandų valandas užtrukusios derybos neišsprendė vadovavimo klausimo. Matomai buvo atsidurta (kaip, ko gero, ir šiandien?) prieš „arba — arba" nusistatymą. Todėl rinktieji studentijos atstovai 1940-jų metų pavasarį išsiskirstė neišsprendę vadovavimo klausimo. Tačiau tas kai kam anuomet taip nepaprastai svarbiu atrodęs reikalas buvo išspręstas: jį birželio 15 d. išsprendė „taiką mylinčios" Sovietų Sąjungos Raudonoji Armija ir ją atsekusi NKVD.

* * *

Belieka laukti, kad mūsų veikėjų tarpe atsiras pakankamai tokių, kurie pažiūrės į mūsų šiandieninius nesutarimus iš istorinės perspektyvos — atsigręždami į praeitį ir pažvelgdami į galimą ateitį. Ateitis juk ir nuo mūsų priklauso.

fil. Vilius Bražėnas
(„Laisvoji Lietuva")

DĖL LB DALYVAVIMO POLITIKOJE

Jei LB blaivesnis požiūris į santykių problemą vis tiek vedė kai ką prie kraštutinių išpuolių, tai jos formalus įsijungimas į politinę veiklą iššaukė, galima sakyti, apopleksiją tarp senųjų veiksnių, ypač tarp ALTos. Kaip žinote, aš LB įsijungimą į politiką labai rėmiau ir šį tą ta linkme esu padaręs. LB politinės veiklos rezultatas yra ir dabar išėjusi ši mano knyga. („Opposition to Soviet rule in Lithuania", red.)

Taip pat ir dabar manau, kad tai buvo protingas žingsnis. LB pasidarė vienintelė, integravusi į savo eiles viduriniąją ir jaunąją inteligentiją ir todėl turėjo ir turi potencialų intelektualinį, o taip pat ir masinį užnugarį savo veiklai. Tuo tarpu senieji veiksniai, kaip VLIK as ir ALTa, sudaryti iš mirusių ar mirštančių politinių partijų bei grupių, ne tik prarado intelektualinį pajėgumą ir vadovavimo iškilumą (didieji valstybininkai ir politikai antraeilių vadukų buvo pakeisti jau apie 1960-tuosius metus), bet ir nepajėgė išsiveržti iš sustabarėjusios, su politine tikrove mažai ką bendro beturėjusios veiklos, kuri pagrinduose lietė ne Lietuvos, bet veiksnių ir partijų tarpusavio konkurencijos ir politikos reikalus.

Tokia veikla dominuoja juos ir šiandien. Tokioje padėtyje buvo ne tik suprantamas, bet ir aiškiai reikalingas LB veiklos praplėtimas į politinę sritį. Todėl visi argumentai apie kažkokį natūralų veiklos pasidalinimą tarp veiksnių yra niekiniai, nes, bent mano nuomone, šiandieną nei ALTa, nei VLIKas nerodo daug prasmingos veiklos ir daugiau ar mažiau be reikalo eikvoja visuomenės suaukotus pinigus.

Manau, kad LB turėtų ir toliau eiti šiuo keliu, nekreipdama dėmesio į puolimus, o atlikdama tikrus ir konkrečius darbus padėti Lietuvai. Neatliekamų darbų yra daugiau, negu esamomis jėgomis galime atlikti.

fil. dr. T. Remeikis
(„Draugas")

APIE VIENĄ LIETUVIŠKUMO APRAIŠKĄ

Lietuviškumo mastą gerokai nuspalvina kaltės jausmas, kuris religinėje ir dorovės srityje gerai išstudijuotas. Moralės psichologai teigia, kad atskirtinas tikrai pagrįstas kaltės jausmas (kilęs iš nusižengimo, nusikaltimo) nuo neapčiuopiamo ar nepagrįsto kaltės jausmo. Neišgydyto kaltės jausmo pavyzdys būtų nesijausti smagiai, kai katalikas penktadienį valgo mėsą, nors šis susilaikymo nuo mėsos įstatymas panaikintas. Arba jaustis kaltu, kai esi džiaugsmingas ir linksmas ar viskas gerai sekasi, lyg laimingo žmogaus būsena būtų priešinga krikščionybei (kančia buvo pirmųjų trijų krikščionybės šimtmečių krikščioniškumo masto dalis ir taip užsiliko). Arba neramiai išgyventi, kai dėl pūgos, savo ar šeimos nario ligos ar kitos geros priežasties šventadienį pasilieki namie ir neini į bažnyčią. Kaltais jaučiamės, kai tenka bendrauti su asmenimis, kurie mums nepatinka, lyg neigiamasis jausmas būtų mūsų pačių iššauktas ar pageidautas.

Kaip bebūtų religinėje srityje, panašus kaltės jausmas veikia ir mūsų nusiteikimus lietuviško gyvenimo ratelyje. Bent taip teigia tie, kurie sako, kad jie veikia ne vien dėl sąmoningai suprantamų priežasčių, bet slypinčio kaltės jausmo vedini. Jie mano, kad pokarinėje lietuvių išeivijoje labai reikšmingas neišgydytos kaltės pojūtis: apleidome Lietuvą. Kad išeivijai reikėtų gilaus dvasinio gydymo, mažai kas paneigs. Bet ar šios ligos diagnozei reikia priskirti kaltės jausmo apraiškas? Neblogas duomenų šaltinis yra vaikai ir jaunimas.

Istorijos pamokoje apie Lietuvos santykius su rusais buvo klausimas, kurio tinkamiausia galimybe vaikai turėjo pasirinkti, dėl ko per antrąjį pasaulinį karą lietuviai pabėgo į Vakarų Europą: a. manė, kad netrukus galės grįžti į Lietuvą, kaip ir per pirmąjį pasaulinį karą; b. norėjo išvažiuoti į Ameriką ir Kanadą; c. naciai privertė tarnauti savo kariuomenei vakaruose; d. vokiečiai buvo Lietuvai geresni už sovietus. Istorikai turbūt parinktų pirmąjį atsakymą (a), bet mokiniai parinko antrąjį (b). Šiandieninę padėtį įskaito prieš 35-40 metų įvykusiuose veiksmuose. Kodėl?

Kai istorijos (ar visuomeninio ugdymo) pamokoje kalbama apie bolševikmetį arba sovietinę okupaciją, tebesitęsiančią dabar, mokytojai sužino, kad mokiniai mažiau gali papasakoti apie savo tėvų (ar jau ir senelių) pergyvenimus okupacijos bei karo metu, negu apie spaudos draudimą, pasibaigusį prieš 75 metus ir jau per gausia mūsų spauda atsvertą. Kuris izraelitų mažiau žino apie to paties laikotarpio nacių padarytą skriaudą, negu apie savo tautai ankstyvesnius reikšmingus atsitikimus (kaip išlaisvinimą iš vergijos per Raudonąją jūrą) Kodėl tėvai ar seneliai mažai tepasakoja?

Kaltės jausmo diagnozei būtų galima priskaityti ir skirtingų imigracijos kartų susitikimus. Kai pokariniai tremtiniai atsidūrė jau anksčiau lietuvių apgyventose vietose, save laikė tikraisiais lietuviais pagal šį mastą: gryniau kalba lietuviškai, gyveno Nepriklausomoje Lietuvoje ir matė ją su elektra, vandentiekiu, modernesniu žemės ūkiu, pramone, kultūra, negu prieš I pasaulinį karą išvykusieji. Tokia pažiūra į ankstyvesniuosius būdinga visų tautų imigracijoms: paskutinioji save laiko grynesne (pagal savo, o ne visuotinį mastą).

Nėra už mus vėlesnės imigracijos, bet išeivijoje apsigyvena vienas kitas iš Lietuvos pasitraukęs disidentas, menininkas, laisvų kraštų piliečių išreikalautas šeimos narys. Neretai lankosi turistai, giminės ir mokslininkai iš Lietuvos. Nors niekas nepaneigia kad tarp šių lankytojų gali būti ir sovietų agentų arba prievarta sovietų tikslams pajungtų, ar neigiama į juos reakcija pateisinama sąmoningu motyvu vengti ryšių su pavergėju?

Ar
galėtų būti, kad nesijausdami "saugūs" lietuviai, savo širdyje ar pasąmonėje (pagal dar neišaiškintą lietuviškumo mastą), norėtume vengti Lietuvos lietuvių, kuriuos instinktyviai jaučiame esančius autentiškesnius už save, ir tuo būdu paneigtume savo lietuvišką autentiškumą (pagal savo mastą)?

fil. A. Saulaitis, SJ
("Laiškai Lietuviams")

RAJONO STOVYKLA SPAUDOS ŽENKLE

Turbūt nedaugelis atkreipė dėmesį, kad liepos mėnesį Rake (Custer, MI) vykusi Vidurio rajono stovykla paminėjo šios stovyklavietės 25-rių metų sukaktį. Kaip toms sukaktuvėms ruoštasi, pasakoja sesių AUŠROS stovyklos viršininkė ps. Dalė Gotceitienė:

"Šią sukaktį ruošiamasi paminėti liepos 11-25 d.d. įvyksiančia Vidurio rajono stovykla. Joje LS Seserijos stovykla bus pavadinta „AUŠROS" vardu. Šis vardas mums brangus ir prasmingas, nes ruošiamės minėti šimtmetį nuo dr. J. Basanavičiaus redaguoto pirmojo „AUŠROS" numerio, anuomet atgaivinusio lietuvių tautinį sąmoningumą. Ir dabar Lietuvoje vėl eina rezistencinis leidinys „AUŠRA", šiais sunkiais priespaudos laikais keliąs lietuvių dvasią Tėvynėje.

Spauda visada buvo labai svarbus faktorius mūsų tautos istorijoje. Gal dar svarbesnis jis yra šiais laikais, kai plačiame pasaulyje išsisklaidžiusiems lietuviams savoji spauda yra kaip oras, kuriuo jie kvėpuoja, kad neužtroškintų jų supanti svetima aplinka ir gyvenamų kraštų kalba.

Tad šiais, lietuvių švietimo metais, vadovių nutarimu, mūsų sesės stovyklaus pastovyklėse, pavadintose įvairiose pasaulio šalyse leidžiamų lietuviškų laikraščių vardais. Tuo būdu —

Paukštytės stovyklaus „MŪSŲ PASTOGĖS" (Australijoje leidžiamo savaitraščio) pastovyklėje)

Skautės — „SKAUTYBĖS KELIO" (Chicagos dienraščio „DRAUGO" skautų-čių skyriaus pavadinimas) pastovyklėje;

Nerijos jūreivės pozuoja Aušros vartų papėdėje. *V. Bacevičiaus nuotr.*

— Prityrusios skautės — „MŪSŲ LIETUVOS" (Brazilijoje leidžiamo savaitraščio) pastovyklėje;

Vyresnės skautės — „EUROPOS LIETUVIO" (Anglijoje leidžiamo dvisavaitinio laikraščio) pastovyklėje;

Jūrų skautės — „TĖVIŠKĖS ŽIBURIŲ" (Kanadoje, Toronte, išeinančio savaitraščio) pastovyklėje.

Šiais prasmingais vardais pavadintose pastovyklėse stovyklaudamos, sesės daug sužinos apie lietuvišką spaudą nuo jos draudimo laikų iki šių dienų, prasilavins lietuvių kalboje, susipažins su Lietuvos pogrindžio ir išeivijos spauda."

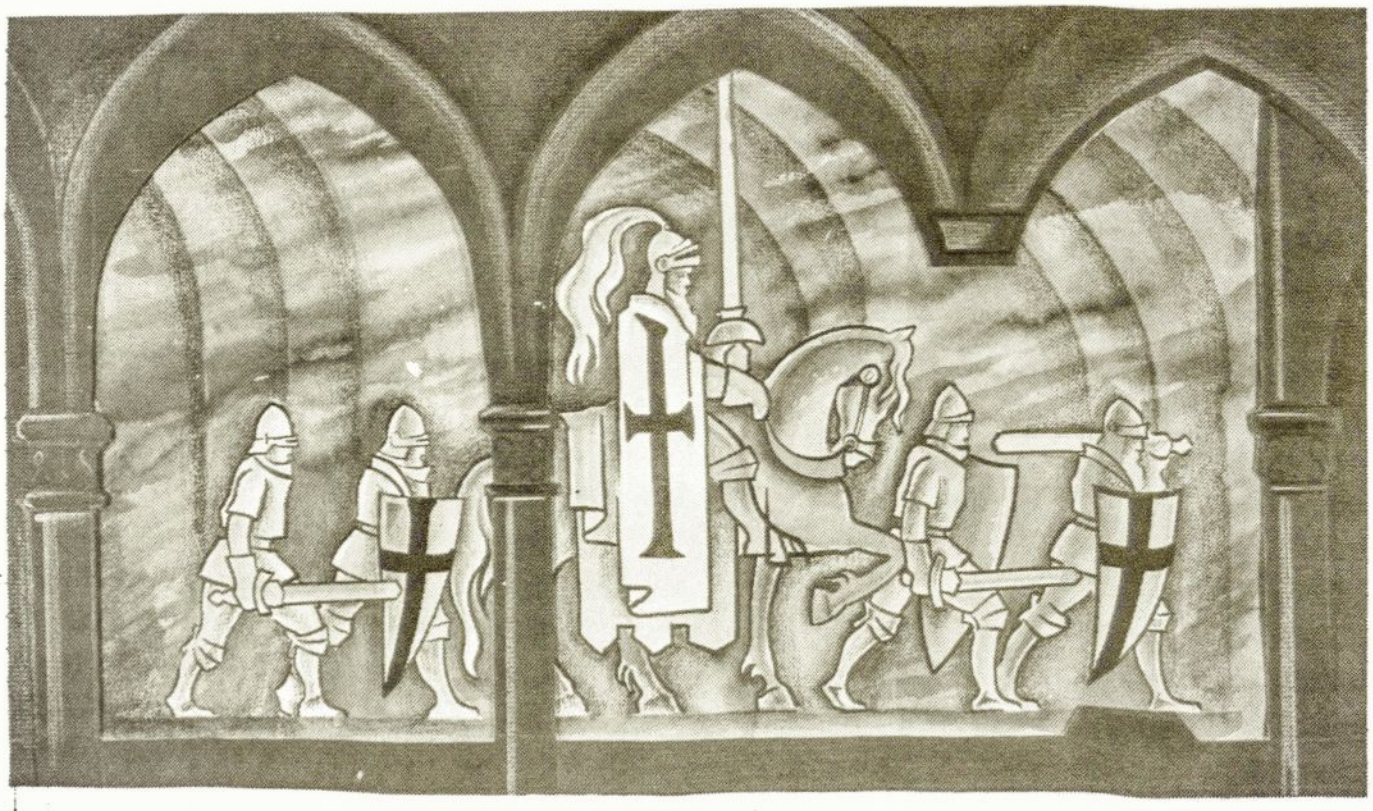

Operos "I Lituani" uždanga – Vl. Vijeikio pieš.

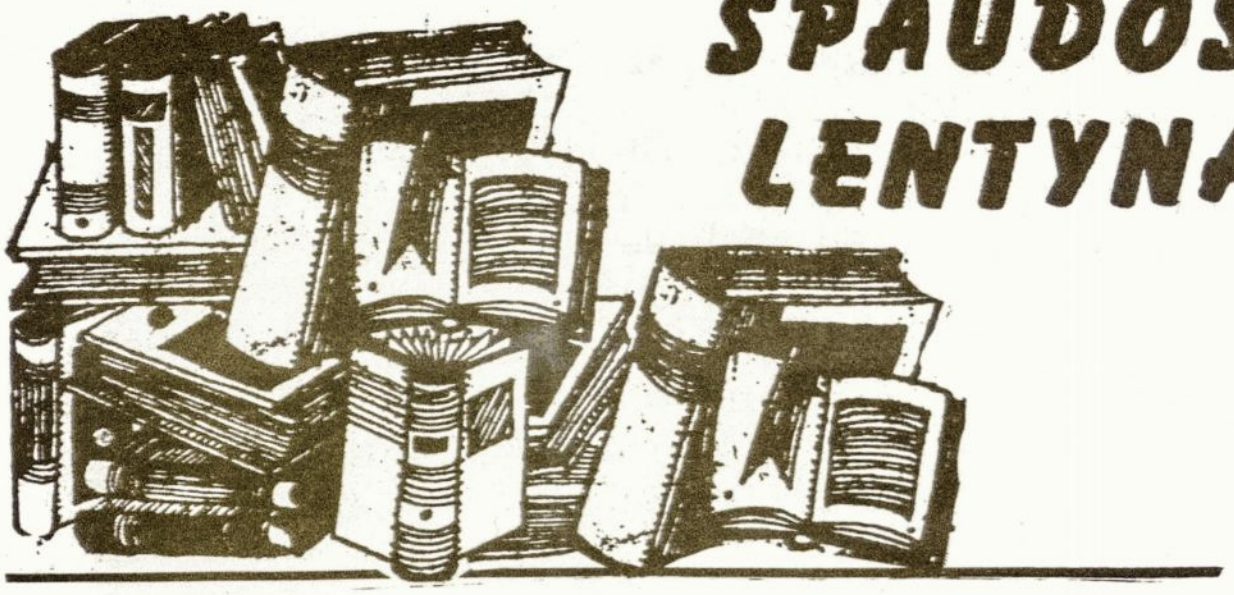

SPAUDOS LENTYNA

Kazys Bradūnas UŽEIGOJE PRIE VILNIAUS VIEŠKELIO

Kaip jau žinome, 1980 metais Kultūros Tarybos siūlymu buvo įsteigta Lietuvių Bendruomenės Literatūros premija. Šios premijos įsteigimu imtasi iniciatyvos apčiuopiamiau globoti išeivijos raštiją, stipresniu padirginimu atkreipti visuomenės dėmesį į savuosius rašytojus bei jų kūrybą. Sveikintina, kad Lietuvių Fondas ir JAV Liet. Bendruomenės Krašto valdyba — bene pagrindiniai mūsų švietimo bei kultūrinės veiklos finansiniai šaltiniai — įvedė seniai lauktą pastovią, kasmetinę tradiciją — 3000 dol. premiją išeivijos lietuvių kūrėjams įvertinti.

O štai jau turime ir pirmąjį šios premijos laureatą — poetą Kazį Bradūną, kuriam šie laurai įteikti praėjusį gegužės mėn. Clevelande įvykusioje Premijų šventėje. Premija poetui paskirta už jo tryliktąjį poezijos rinkinį „Užeigoje prie Vilniaus vieškelio".

Numanu, jog autorius naująja premija įvertintas ne vien už pastarąjį rinkinį, bet už visą savo kūrybinį lobį, kurį jis telkė nuo pirmosios „Vilniaus varpų" lyrikos laidos 1943 m. (o greičiausiai net dar seniau), vėliau vesdamas mus lietuvio žemdirbio mistinėmis „Pėdomis arimuose", ankstyvuoju išeivijos tarpsniu guosdamas bendralikimius tautiečius „Svetimąja duona"; sekė epinio bruožo „Maras", 1948 m. — „Apeigos".

Šiapus Altanto dar stipresniu kūrybingumu siekia savo lyrikoje atskleisti amžinojo lietuvio dvasią, atkeliauja nauji eilių rinkiniai; poetinė plunksna atkuria Čiurlionį (Sonatos ir fugos, 1967), Donelaitį (Donelaičio kapas, 1970). Paskutinio dešimtmečio derlius — vėl trys lyrikos leidiniai: „Pokalbiai su karalium", „Alkana kelionė" ir premijuotieji Vilniaus užeigos posmai. (Iš viso poetas įvertintas jau septyniomis premijomis.)

Lyg ir buvo numanu, jog K. Bradūnas vieną dieną grįš dar kartą Vilniun, šio miesto „varpais" pradėjęs savo kūrybinę kelionę. Ar galėtų būti kitaip: juk Vilnius — tai poeto alma mater!

Šia proga paklausykim, kaip pats laureatas, pokalbio ištraukose su fil.

Fil. M. Stankuvienė ir poetas K. Bradūnas pokalbyje literatūrinėmis temomis. J. Šoliūno nuotr.

Marija Saulaityte-Stankuviene, aptaria savo vėliausios knygos turinį, praeities-dabarties dimensijas ir kultūrinės-politinės veiklos santykį.

— *Ar galėtumėt aptarti savo premijuotą rinkinį: jo sudėtį, poetinę formą, temas, topologiją, veikėjus?*

— Lyginant su mano ankstesniais ir aplamai su poezijos rinkiniais, ši mano knyga bus neplona — per 100 puslapių. Eilėraščiai joje padalinti į keturis skyrius. Pirmajame — „Dievas liepė man būti" liečiu žmogaus buvimo visatoje ir tautoje paslaptį ir ieškau atsako. Antrasis skyrius — „Europos kelionių eskizai". Tai dviejų vasarų mano kelionių su dukra Elenute po Europos kraštus impresionistiniai įspūdžiai. Trečiasis skyrius — „Poetas kunigas". Čia mėginu žvilgterėti į Donelaičio kūrybos versmes, neužmiršdamas, kad jis buvo giliai tikintis ir kunigas. O tai šiandien kaip tik bandoma užmiršti. Okupuotoje Lietuvoje net būtų jau antitarybiška šia kryptimi Donelaitį liesti ir nagrinėti. Ketvirtasis, knygos titulinis skyrius — „Užeigoje prie Vilniaus vieškelio". Čia bandau sujungti 16 eilėraščių tam tikroje vienumoje, kuri, kaip tikrovė ir kaip simbolis, driekiasi per dabartį ir praeitį kiekvieno mūsų ir visos tautos kelyje. O pradinio ir finalinio knygos skyriaus antraštės viena su kita prasmingai susisiekia, virsdamos vienu ištisiniu sakiniu: „Dievas liepė man būti užeigoje prie Vilniaus vieškelio". Pagrindiniu veikėju lyrikoje jau nuo amžių yra pats autorius. Tik mano atveju nesu kaip nors hermetiškai nuo skaitytojo užsisklendęs. Visa tai, kas į knygos puslapius sudėta, manau, kad skaitytojas turėtų panašiai jausti bei pergyventi.

— Jūsų eilėraščiuose praeitis nėra uždara: ji nušviečia dabartį, dabarčiai duoda kitą dimensiją. Iš visų vietų, Jūsų Lietuvoje matytų, ir iš visų momentų Jūsų gyvenimo Lietuvoje, kuri vieta ryškiausia, koks momentas svarbiausias?

— Gimtieji Kiršai prie Alvito ežero, mėlynuojančių Kaukakalnio kalvų papėdėje yra ta vieta, be kurios, ir kaip žmogus, ir kaip poetas, žemėje neegzistuočiau. Ir mano poezijos visos ištakos plaukia iš ten. O Vilniaus istoriniai klodai maitina mano kultūrinės gyvsties šaknis. Užteko šiamė mieste pagyventi ketverius metus, kad jis visam gyvenimui liktų antrąja mano tėviške.

— Šiuo metu lietuvių jaunimas, aplamai paėmus, labiau angažuojasi politinei veiklai. Ar manote, kad lygiai svarbu veikti ir kultūrinėje srityje? Ar žodinę kūrybą reikėtų skatinti tiek pat, kiek, pavyzdžiui, politinę veiklą?

— Žodinei kūrybai reikia puikiai mokėti lietuvių kalbą. Va; čia ir yra daugeliui mūsų jaunimo jau sunkiai peršokama kliūtis. O politinėj veikloj šito nebūtina, ypač dar jeigu siekiamasi ir į amerikietiškas sferas. Tačiau čia ir slypi didysis pavojus: turėsime, kaip senoji kunigakščių Lietuva, gerus politikus, bet neturėsime jiems lygių kultūrininkų gimtąja kalba. Visi žinome, kiek mūsų tautai šitokia situacija kainavo. Visomis jėgomis turėtume stengtis jos nekartoti.

Danutė Brazytė-Bindokienė

ANGELŲ SNIEGAS

Rašytoja D. Bindokienė, jau du kartus įvertinta Švietimo Tarybos premija už knygas jaunimui („Mieste nesaugu" ir „Parkas anapus gatvės"), šių metų pradžioje skaitytojams vėl pateikė naują kūrinį — mokslinės fantazijos apysaką ANGELŲ SNIEGAS.

Tos srities knygų netrūko gausiam visokio amžiaus skaitytojų būriui Lietuvoje, deja, išeivijoje lietuvių kalba šio populiaraus žanro kaip ir neturime. O skaitytojų yra apstu, ypač mūsų lituanistinių mokyklų atžalyno tarpe.

Naujoji rašytojos knyga ANGELŲ SNIEGAS turi bent keletą privalumų, teigiančių, kad apysaką jaunimas skaitys su įdomumu: įmantri su tikrove supinta fantazija (paslaptingas pamiškės augmenijos pavirtimas į klaikias nežinomų sporų formas), netikėtai ir judriai vystoma nuotykių pynė, gyvi dialogai. Visa tai

— apjungta lengvu pasakojimu ir perteikiama jaunųjų pysakos dalyvių akimis — nejučiomis nukelia skaitytoją į kelionę su apysakos divyriu Vyteniu pasikeitusio gamtovaizdžio džiunglėmis, verčia rūpintis nejaukiu kelio posūkiu, miško gūdumos kelmu, trykštančiu „angelų sniegu", intriguoja spėlioti užgriuvusios nelemties atomazgą ir t.t.

Knygą su įdomumu skaitys ne tik jaunieji, bet ir kiekvienas, mėgstąs šios rūšies literatūrą. Ypač rekomenduotina įtraukti į lituanistinių mokyklų skaitinių sąrašą.

Viršelis dail. Ados Sutkuvienės, išleido Akad. Skautijos Leidykla, 8913 S. Leavitt St.. Chicago, IL 60620.

VYTIS, Nr. 5

Šalia laisvajame pasaulyje perspausdinamų Lietuvos pogrindžio laikraščių „LKB Kronikos" ir "AUŠROS" (leidžiamos mūsų Sąjūdžio), PLBendruomenė ėmėsi iniciatyvos paskleisti dar vieną pogr. spaudos seriją — „Vyčio" laikraštį. Mūsų redakciją jau pasiekė pirmasis šio užmojo spaudinys — VYTIS, nr. 5 (1980, liepa-rugpjūtis). Leidinys perspausdintas ofseto būdu, 95 puslapių, viršelis puošiasi jojančiu vyčiu.

Įdomu pastebėti, jog laikraščio vyr. redaktorius yra Vl. Šakalys, pernai nuotykingu būdu pasiekęs Vakarus.

Laikraščio vedamajame pateikta praėjusio 40-čio istorinių įvykių apybraiža (nuo 1941 m. Atlanto Chartos paskelbimo iki šiandieninių JAV — Sovietų šaltojo karo grumtynių); ištraukose iš gyd. A. Statkevičiaus knygos „Visuomenės gyvenimo abėcėlė" sugretinamas socialistinės LTSR pragyvenimo lygis su nepr. Lietuvos bei caristinės Rusijos laikotarpiu, išryškinant sovietinės sistemos buitinį skurdą, klestintį visuomeninių grupių priešiškumą, dirbančiųjų eksploataciją ir pan. trys pareiškimai aukštiesiems LTSR pareigūnams atskleidžia dabarties niūrius užkulisinius įvykius — jaunuolių verbavimą šnipinėti savo šeimos narius, kai kurių tautiečių psichines „diagnozes" bei tiriamųjų patalpinimą į psichiatrines tigonines, kratų bei prievartos vyksmą ir pan.

Įdomus estų disidento Mart Niklus rašinys, kuriame autorius dalinasi savo įspūdžiais bei svarstymais, kilusiais Vilniaus viešnagės metu. Pastabiu žvilgsniu Niklus nupiečia vilniečių ūkinę būklę, ten vykstančių įvairių jubiliejų didybę ir menkystę, pasivaikščioja po gigantišką LTSR Saugumo rajoną, pakedena „didelį spekuliantų ir karjeristų miestą Kauną", objektyviai svarsto sostinės augimą, susisiekimą, gražinimą ir t.t.

Iš intarpų patiriame ir apie disidentinį judėjimą, teismus, jaunimo nuotaikas, rusifikaciją, religinį aktyvumą et. Dalykiška, sensacijų neieškanti, be perdėto sentimento vilnietiškos buities reportažinė studijėlė.

Iš tolimesnių VYČIO puslapių patiriame, kad Mart Niklus šiuo metu yra „gydomas" Talino psichiatrinėje ligoninėje.

A. Šapoka
LIETUVOS ISTORIJA

Vydūno Jaunimo Fondas praneša, kad seniai lauktoji LIETUVOS ISTORIJA, redaguota A. Šapokos, jau atspausdinta. Šos knygos (ketvirtosios laidos) daugelis laukė nuo 1949 metų, kai Vokietijoje buvo atspausdinta trečioji jos laida.

LIETUVOS ISTORIJA turi 694 puslapius, gausi nuotraukomis, piešiniais, istoriniais portretais. Trys istoriniai Lietuvos žemėlapiai, dail. J. Mateikos ,,Žalgirio mūšio'' reprodukcija ir kryžiuočių vėliavos atspaustos spalvotai. Knyga įrišta kietais viršeliais, kaina — 17 dol.

VJFondas kviečia šį svarbų veikalą įsigyti, užsakymus siunčiant:
VYDŪNAS YOUTH FUND, Inc.
co Vyt. Mikūnas
3425 W. 73rd Street
Chicago, IL 60629

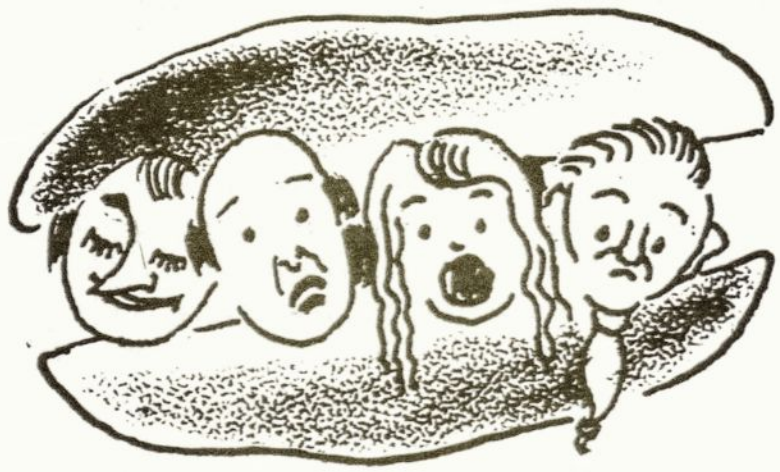

AR SUPORAVOTE JAUNAVEDŽIUS?

Žemiau pateikiame uždavinio (spausdinto praėjusio MV numerio ,,Sumuštinyje'') sprendimą apie pagerintas lietuvių vedybas.

Tadas (jis sakė tiesą) yra ateitininkas, 40 m. amžiaus, gyvena Bostone, vedęs Alę.

Donius (kuris tiesos nesakė) yra neolituanas, 20 m., gyvena Chicagoje, vedęs Eglę.

Vainis yra skautas, 30 metų, gyvena Los Angeles mieste, vedęs Sigą.

Rimas yra ateitininkas, 50 m., gyvena Toronte, yra vedęs Rūtą.

Siga yra 20 m. ateitininkė, gyvenanti Bostone. Eglė — ateitininkė, 30 metų, gyvena Toronte. Rūta — skautė, 40 metų, gyvena Los Angeles. Alė yra neolituanė, 50 metų, gyveno Chicagoje.

STUDIJŲ SAVAITGALIS AUSTRALIJOJE

Pirmoji diena

Žinoma, kad reikėjo keliauti į Melburną ir dar toliau — į Anglesea! Kovo 21 ir 22 d. ten vyko ir vėl pasiilgtas akademinis savaitgalis. Kodėl Anglesea? — domėjosi sydnejiškiai. Todėl, kad gausesniems svečiams iš Adelaidės būtų arčiau, buvo paaiškinta. Iš tikrųjų vieta žavinga: miškas, toliau jūra. Bet ne maudymuisi atvažiavome.

Šeštadienio rytą suvažiavome į Anglesea „National Fitness" stovyklą, paskubomis įsikūrėme patogiose patalpose, užsiregistravome ir jau 10.30 val. susirinkome savaitgalio atidarymui. Iš 50-ties užsirašiusių dalyvauti dar ne visi atvažiavo. Atidaryme dalyvavo apie 40 asmenų: akademikų skautų ir svečių.

Savaitgalio šeimininkas fil. A. Žilinskas (Melburno ASS skyr. pirm.) pasveikino susirinkusius, visiems palinkėdamas sėkmingo darbo ir malonaus pabendravimo. Trumpai paaiškino apie Akademinį Skautų Sąjūdį, kuris pasaulyje turi 14 skyrių su 600 narių, rengia studijų dienas, stovyklas, remia studijuojantį jaunimą, leidžia knygas ir iš viso aktyviai dalyvauja visose lietuviškosios išeivijos gyvenimo srityse. Paminėti iš ASS išaugę bendruomenės veikėjai; mirusieji pagerbti susikaupimo minute.

Dalis akad. savaitgalio dalyvių pozuoja po trijų sesių pakėlimo tikrosiomis narėmis.

Akimirka tarp pašnekesių Anglesea sąskrydyje.

Oficialiai atidaryti savaitgalį jis pakvietė fil. I. Jonaitį, ASS įgaliotinį Australijai. Fil. I. Jonaitis prisiminė seniau Melburnó, o užpernai Sydnejaus ASS ruoštus savaitgalius, pasidžiaugė gražiu usirinkusių entuziazmu, palinkėjo visiems skautiškos nuotaikos ir skatino siekti bendruomennio darbo darnumo bei savitarpės tolerancijos įgyvendinimo. Paskelbus savaitgalį atidarytą, visi sudainavo akademišką Gaudeamus.

Pirmoji paskaita buvo Alenos Karazijienės „Lietuvių kultūros istorijos nuotrupos". Prelegentė iš-karto pasisakė nesidominti tokia istorija, kuri tekalba apie karus ir karalius, jai įdomu tokie praeities momentai, kurie parodo ar bent padeda suprasti žmonių gyvenimą nuo seniausių laikų iki dabar. Archeologinės iškasenos parodo, kad Lietuvos teritorijoje gyveno tos pačios gentys jau prieš tūkstančius metų. Jau prieš Kristaus gimimą gintaro keliai vedė į tolimiausius kraštus. Liaudies meno motyvai pasikartoja nuo giliausios senovės, pasakoja apie lietuvių būdą, tikėjimą, papročius. O kiek daug pasakoja vietovardžiai, žodžių skoliniai įvairiose kalbose! . . O iš lietuvių kalbos skolinosi ne vieni kaimynai. Iš kur atėjo vardas, iš ten turėjo ateiti ir to vardo objektas. Negali nepastebėti senovės lietuvių išradingumo bei pažangumo.

Ir iš rašytinės istorijos laikotarpio prelegentė mokėjo parodyti tokių idomių kurių daugumas nežinojome ar nebuvome pastebėję, ir kurie ir kurie žadino pa sididžiavimą savo tolimais protėviais.

Paskaitą prelegentė baigė iš Lietuvos istorijos parinkta eile klausimų „Ar žinote, kad . . .?" Pasirodė, kad daugiausiai nežinome. Į daugumą klausimų prelegentei teko pačiai atsakyti. Bet klausytojai liko sužavėti. Labai norėtųsi pilną paskaitos tekstą pamatyti spaudoje.

Tik kvietimas pietums nutraukė gerokai užsitęsusį gyvą dalinimąsi paskaitoje iškeltomis mintimis. Po pietų pasirodė naujų veidų — dalyvių ir svečių. Kai vėl

susirinkome salėje, jau buvome virš 50. Buvo malonu matyti ALB Krašto Vadybos pirmininką, skautininką A. Pocių su ponia. Jis pasveikino savaitgalio dalyvius, pasidžiaugdamas čia matomu jaunimo ir senimo bendradarbiavimu ir pabrėždamas lietuviškojo darbo svarbą, nes žmogus, dirbąs savo tautai, drauge dirba ir žmonijai.

Popiečio paskaita buvo kunigo fil. P. Dauknio tema — „Lietuvių skautų, ypač akademikų, pagalba persekiojamai katalikų bažnyčiai Lietuvoje". Naudodamas medžiagą savo ruošiamai doktorato dizertacijai, prelgentas papasakojo apie bažnyčios ir tikinčiųjų persekiojimus Lietuvoje. Pogrindyje leidžiama Katalikų Bažnyčios Kronika yra moderniųjų laikų martyrologija, parodanti lietuvių krikščioniškosios dvasios atsparumą ir nepalaužiamumą. Vis nauji suėmimai, teismai, trėmimai parodo, kad bažnyčios padėtis nė kiek nepalengvėjo, kaip kartais bando įtikinti oficialioji Lietuvos spauda. Išeivijos lietuviai gali kenčiantiems padėti rašydami laiškus persekiojamiems ir jų persekiotojams, garsindami rezistentų pastangas ir ypač platindami pogrindžio spaudą kitataučių tarpe. Paskaita buvo išklausyta atidžiai ir susikaupusiai. Po jos sekusios diskusijos, klausimai, naujų pavyzdžių iškėlimas parodė nagrinėtos temos svarbą.

Po paskaitos sekė šv. Mišios. Jos pradėtos Lietuvoje taip mylima „Lietuva, brangi . . .", o pamokslui kun. P. Dauknys pasirinko akademikų skautų motto „Ad meliorem", tobulėjimo kelią matydamas Kristaus parodytoje meilėje žmogui. Už viską svarbiau išmokti mylėti, kaip ir šv. Povilas mokė savo jaudinančiame antrame laiške Korintiečiams. Per Mišias susirinkusieji atliko bendrą išpažintį ir priėjo prie šv. Komunijos.

Pakili nuotaika nedingo ir per poros valandų laisvalaikį, ypač tiems, kurie galėjo pasivaikščioti iki pat pajūrio ir pasigrožėti aukštomis uolomis, drėgnu smėliu, bėgančiomis bangelėmis ir ypatingai ramiu saulėlydžiu.

Po pasivaikščiojimo — vakarienei apetitas neblogas. Vakarienė gausi, kad ir australiška. Už tat nereikėjo patiems rūpintis gaminimu.

Po vakarienės — laužas. Tikriau sakant, ne laužas, bet ugniakuras salėje, nes dar vis draudžiama lauke kūrenti ugnį. Bet nuotaikai netrukdė. Vakarą pravedė fil. gyd. A. Staugaitis. Vakaro tema — nostalgija. Tikrai nostalgiją pažadino laužavedžio pakviestas fil. A. Bakaitis, papasakodamas apie seniai seniai akademikų skautų visiems studentams suruoštą mokslo metų užbaigtuvių laužą Linksmadvaryje, kurį pravedė šviesaus atminimo fil. Stepas Kairys, tada dar jaunas studentas. Paprašęs visų dėmesio ir tylos, pakvietė padainuoti vakaro viešnią solistę — lakštingalą, kuri iš tikrųjų garsiai sučiulbo iš artimo miškelio . . .

Čia lakštingalų negalėjom prisišaukti, už tat patys drauge padainavome ir senų dainų ir naujų, net negirdėtų; vyresniųjų nostalgija .. maišėsi su jaunystės skubėjimu į rytojų; plojom pasirodymams, dalyvavom šūkiuose, visi jautėmės artimi ir draugai. Pergreit atėjo laikas tradicinei „Ateina naktis". Per greitai prabėgo pirmoji savaitgalio diena!

e. j.

Antroji diena

Antrąją Studijų dieną, sekmadienį, rinkomės į paskaitų salę gerai pailsėję ir pakilia nuotaika. Diena žadėjo būti graži. Rudeniška saulė maloniai šypsojosi iš giedro dangaus, aukštuose stovyklavietės eukaliptuose juokėsi kukabūras, rėkavo „mėgpajai" — Australijos šarkos.

Pirmoji paskaita „Viešoji Rezistencija Lietuvoje", prelegentas — fil. Gabrijielis Žemkalnis.

Kadangi paskaitininkas yra buvojęs Lietuvoje net tris kartus ir vis pasisvečiuodamas ilgėlesnį laiką, tai ir jo žinios apie dabartinį gyvenimą mūsų gimtinėj yra daug gausesnės, patirti įspūdžiai gilesni ir jų perdavimas spalvingesnis negu penkiadienių turistų.

Jis kalbėjo apie Lietuvoje veikiančius suvaržymus ir kaip tautiečiai sumaniai juos apeina, nepažeisdami įstatymų. Kalbėjo apie kraštotyrininkus ir jų nepaprastą pasišventimą ir budrumą saugojant tautos kultūrinius paminklus nuo išnykimo. Minėjo ir savivaiklininkų (menininkų — neprofesionalų) stropų darbą šviečiant kaimą, lavinant jo meninį skonį ir tuo naikinant barjerą, visada skyrusį kaimą nuo miesto.

Filisteris pasakojo gyvai ir vaizdžiai, pailiustruodamas savo mintis skaidrėmis ir vienu kitu anekdotu, todėl gaudėm kiekvieną žodį, bijodami ką nors praleisti arba, kad paskaitininkas nenustotų kalbėti. Jis gi, kaip pasakos burtininkas, pasisodinęs klausytojus ant magiško kilimo, skraidino mus po visą Lietuvą — iš Žemaitijos į Aukštaitiją, iš Kauno į Vilnių, leisdamas pasigrožėti bažnyčių bokštais, miškuose besimeldžiančiais maldininkais, kraštotyrininkų supiltais piliakalniais, naujai sukurtais paminklais mūsų tautos didvyriams ir dainiams, pasiklausyti Dainų Šventės ant Trijų Kryžių kalno.

Besiklausant pasakojimų apie taurius mūsų tautiečius, nesavanaudiškai dirbančius ir kuriančius gražesnę ir kultūringesnę Lietuvą, manau, ne vienas pajutome gėdą dėl menkystės, kuri dažnai pasireiškia išeivijos gyvenime.

* * *

Po pertraukos trys Melbourno kandidatės, „pirmosios kregždutės" (Melbourno ASS skyrius neseniai pabudo iš ilgo miego) gavo tikrųjų narių spalvas. Ta proga ASS vadovai pasakė atitinkamas kalbas, sveikino naujas tikrąsias nares, broliai apdovanojo gėlėmis, sesės pavaišino kava ir sausainiais. Džiugu, kad Sąjūdis auga! Sveikiname naująsias nares!

Antrąją paskaitą „Kas ta Akademinė Skautija?" skaitė fil. E. Jonaitienė. Ji pedagogišku kruopštumu ir įžvalgumu pervedė klausytojus vingiuotu ir šakotu ASS keliu nuo pat įsikūrimo 1924 m. spalio 16 d. iki dabarties. (Plačiau skaitykime kituose šio MV puslapiuose, red.).

IŠ KRONIKOS

v.s. Balys Vosylius
1915 — 1981

BROLIS BALYS IŠĖJO NAMO . . .

Praėjusį liepos mėn. nelauktai amžinybėn iškeliavo MV redakcijos narys, vyr. skautininkas a.a. Balys Vosylius.

Brolis Balys buvo gimęs 1915 m. Vilniuje. Baigęs Marijampolės mokytojų seminariją, 1933-39 m. studijavo lietuvių k. ir literatūrą VDU Kaune. 1936-38 „Kario" žurnalo specialiųjų skyrių redaktorius, 1936-38 „Trimito" red. padėjėjas, 1941 metais redaktorius Kultūros Vadyboje Kaune. 1940-44 mokytojavo Kaune.

1945-48 lietuvių DP stovyklos dieninio biuletenio redaktorius Ingolstadte. Jau šioje Atlanto pusėje „Nemuno" ir bendr. biuletenio redaktorius Philadelphijoje, 1970-79 „Skautų aido" red. kolektyvo narys; dešimt metų vedė savaitinį skautų skyrelį „Naujienų" dienraštyje. Spaudos bendradarbis nuo 1931; šalia publicistikos, periodikoje yra išspausdinęs eilę novelių ir humoreskų. Žurnalistų sąjungos narys nuo 1939 m.

Skautavo pirmose skautų vyčių draugovėse Kaune; Vokietijoje — skautų vyčių vadovas, nepaprastai sumaniai paruošęs ir išauklėjęs didelį vyčių būrį, kuris tolimesnėje išeivijos kelionėje atliko prasmingų Sąjungai ir liet. visuomenei darbų.

Broli Baly, tebūna Tau lengva svečioji Amerikos žemė.

j. t.

VJF susirinkimo dalyviai: sėdi (iš kair.)— R. Lukienė, V. Vasaitienė, D. Eidukienė, D. Korzonienė; stovi — R. Dirvonis, E. Korzonas, V. Garbonkus, R. Strikas, T. Remeikis, J. Dainauskas, V. Mikūnas

VYDŪNO FONDO PASTOGĖJE

Darbštus metinis Vydūno Jaunimo Fondo susirinkimas įvyko Chicagoje balandžio 24 d.

Buvo persvarstyti ir pakeisti fondo „By-Laws", kuriuos paruošė teisės patarėja fil. R. Tamošiūnienė. Iki šiol veikę nuostatai tiksliai nenusakė modus operandi; naujoje redakcijoje ypatingas dėmesys skiriamas VJF likvidacijos atvejui, kad sutelktas kapitalas ateityje neatitektų svetimoms organizacijoms. Galutinai „By-Laws" paruošus, jie bus išsiuntinėti ASS skyriams.

Kiekvienais metais keturi VJF Tarybos nariai baigia trimetę kadenciją, tad Tarybon buvo perrinkti šie filisteriai: R. Dirvonis, E. Korzonas, R. Lukienė, V. Vasaitienė; papildomai naujai išrinktas fil. R. Viskanta, Purdue universiteto profesorius. Tarybos Prezidiumo pirmininku perrinktas T. Remeikis, pavad. — R. Lukienė, sekretorė — V. Vasaitienė.

Be aukščiau minėtų Tarybos sudėtin šiuo metu taip pat įeina: J. Dainauskas, D. Eidukienė, J. Gimbutas, V. Garbonkus, L. Grinius, D. Korzonienė, V. Mikūnas, G. Remienė, R. Strikas ir E. Vilkas.

Sekusiuose VJF Valdybos pirmininko rinkimuose buvo perrinktas Vyt. Mikūnas, tas pareigas einąs jau 15 metų; jam pavesta sudaryti naują fondo valdybą. (Ji liko tos pačios sudėties: pirm. — V. Mikūnas, pavad. — D. Korzonienė, ižd. — V. Garbonkus, sekr. — J. Variakojienė, reik.

ved. — K. Ambutas.)

Tarybos narys V. Garbonkus pasiūlė lėšų skirstymo, proporcijų sistemą, kuri buvo priimta; valdybai pavesta ja vadovautis.

Revizijos kom. pirm. R. Strikas pateikė atskaitomybės revizijos aktą, iš kurio paaiškėjo, kad metinė apyvarta buvo rekordinė: turėta 21,881 dol. pajamų ir 28,400 dol. išlaidų. Apyskaita priimta ir patvirtinta.

* * *

Kovo 6 dieną įvykusiame VJF Tarybos posėdyje buvo iškelta įvairių sumanymų, kuriuos, deja, sunku įgyvendinti dėl darbo rankų stokos. Visi pritarė, kad reikėtų pramatyti keletą stambių užmojų ir juos įvykdyti, neleidžiant turimų išteklių smulkiems dalykams. Taip pat buvo pritarta valdybos priimtam nutarimui, kad, skirstant paskolas bei stipendijas, būtų lairomasi sekančios eilės pirmumo: ASS narys — LSS Brolijos ar Seserijos narys — kitų organizacijų nariai. Iki šiol turėta sunkumų su paskolų-stipendijų prašančiais.

* * *

Ilgametis VJF Tarybos narys ir Valdybos iždininkas fil. Anatolijus Milūnas buvo išrinktas Lietuvių Respublikonų partijos „Man of the Year". Tuo įvertinta jo darbšti veikla. Į Vyčio korporaciją jis įstojo 1948 m. Vokietijoje, vėliau vienas iš atsteigėjų Chicagoje; 1968-76 m. Vydūno Jaunimo Fondo iždininkas ir Tarybos narys iki 1979, daug pasidarbavęs tvarkant VJF finansus.

Šiuo metu brolis Anatolijus yra atsakingose pareigose De Leuw Cather firmoje ir sėkmingai darbuojasi Liet. Resp. partijoje (yra jos pirmininkas).

Naujus kalėdinius atvirukus jau ruošia spaudai Los Angeles FSS skyriaus pirm. fil. Giedra Gustaitė. Praėjusiais metais jos paruošti atvirukai turėjo labai gerą pasisekimą, atnešdami apie aštuonis tūkst. dolerių pelno. Visi atvirukai išparduoti; jie buvo spausdinti L.A. mieste, Californijoje. Atvirukų motyvai (Kalėdinių šiaudinukų montažas ir Sibiro fil. E. Juciūtės dirbiniai) labai domino lietuvius ir kitataučius, buvo gauta daug padėkos laiškų bei atsiliepimų.

* * *

Kartas nuo karto VJF gauna nusiskundimų, kad jo platinami atvirukai nepasiekia adresatų laiku. Kieno kaltė?

Š.m. kovo mėn. 4 d. fil. D. Eidukienė gavo fondo atvirukus, kurie sumušė visus vėlavimosi rekordus: siuntinėlis iš Chicagos Marquette Parko į kaimyninį Brighton Parką (32 blokų atst.) keliavo 4 metus ir 3 mėnesius! Reiškia — siunta kasmet sukorė po 8 miesto blokus arba vieną mylią kelio.

Kas galėtų sumušti panašaus greičio rekordą?

VJF Inf.

OPEROS TALKOJE

Chicagiškė Lietuvių Opera, šiais metais mininti 25-sius gyvavimo metus, sidabrinio jubiliejaus proga pastatė A. Ponchielli operą „I Lituani" (Lietuviai), kurios tris spektaklius priėmėme su kvapą užimančia nuotaika, ovacijomis ir pakilimu. Nereikia net priminti, kokį milžinišką kultūrinį įnašą šis dainos sambūris yra įdėjęs į lietuvių išeivijos

gyvenimą: bene 27 operos, 79 spektakliai virš šimto tūkstančių žiūrovų, — balansas, kuriuo galime prasmingai didžiuotis.

Šia proga taip pat džiaugiamės, kad prie pastatymo balsais, menine bei technine talka gausiu būriu prisidėjo ir skautiškos gretos. Fil. A. Vasaitis — dirigentas, v.s. Vl. Vijeikis — meninė priežiūra, fil. Ner. Linkevičiūtė — solistė (Aldonos vaidmeny), v.s. J. Paronis — scenos reikalų vadovas, jūr.sk. K. Oželis — scenos produkcija.

Šio pastatymo bendradarbių tarpe matėme filisterius R. Cinką, P. Šalčiūną, R. Vidžiūną ir senj. L. Meilų; operos choro gretose net septynetas filisterių, o tarp talkininkų scenos darbuose, bilietų kasoje ir kitame operos triūse taip pat būta apstaus skautiško jaunimo-senimo būrio. Sveikiname!

PIRMASIS LITUANISTIKOS SEMINARAS SKAUTAMS

fil. LIŪDA RUGIENIENĖ

Lietuvių Skautų Sąjungos Lituanistikos seminaras pradėtas organizuoti mintimi, kad „ne žemės derliumi, ne drabužių įvairumu, ne šalies gražumu, ne miestų ir pilių stiprumu laikosi tautos, bet daugiausia išlaikydamos savąją kalbą, kuri didina ir palaiko budrumą, santaiką ir brolišką meilę". Šie M. Daukšos žodžiai lyg mūsų laikams rašyti, nes daugiau rūpinamės drabužių įvairumu, miestų ir „pilių" stiprumu, nei savo kalbos perdavimu jaunesniajai kartai.

Lietuvių Skautų Sąjunga, suprasdama šį gresiantį pavojų, surengė Lituanistikos seminarą visiems vadovams-ėms, ne jaunesniems 18 metų, baigusiems vidurinę mokyklą ir vyresniems.

Programa suskirstyta į tris pagrindines dalis: lietuvių kalbą, Lietuvos istoriją ir dainavimą. Mokė tikrai kompetentingi lektoriai.

V.s. dr. Juozas Vaišnys, SJ., („Laiškų Lietuviams" redaktorius) dėstė kalbos kultūrą, mokė taisyklingai rašyti ir kalbėti, vengti nevartotinų žodžių, posakių, visokiausių svetimybių. Jo pamokų metu buvo rašomi ir aiškinami diktantai, duota studentams ištaisyti netaisyklingus sakinius, nurodyta pagrindinės rašybos taisyklės. Vakarais dėstė kalbėjimo praktiką. Kiekvienas paruošė 5 minučių savo pasirinkta tema kalbą. Paskui kiti pakritikuoja, pasako savo įspūdžius ir yra diskutuojama.

Juozas Masilionis, (Chicagos Akštesniosios lituanistinės mokyklos direktorius) dėstė „Vientisinį sakinį ir jo skyrybą". Jis septyniose pamokose supažindino klausytojus su pagrindinėmis ir antrininkėmis sakinio dalimis, sakinio plėtimu įvairiomis sakinio dalimis, vienarūšių sakinio dalių, priedėlių bei kreipinių ir kita skyryba.

Kiekvieną dieną kursantams užduodami „namų darbai", kuriuos jie sąžiningai atliko. Be to, J. Masilionis išdalino iš anksto padaugintų pavyzdinių koresondencijų ir protokolo rašymo pavyzdžius; supažindinta su korespondencijų rašymu. Kiekvieną dieną po du klausytojus paskirta parašyti dienos įvykių aprašymą — korespondenciją. Ir čia gražiai prasliavinama!

fil. ar. T. Remeikio paskaita Lit. seminaro metu.

Fil. dr. Tomas Remeikis, (knygos „Opposition to Soviet Rule in Lithuania 1945-1980" autorius) šiame dvylikos valandų kurse pateikė pagrindines žinias apie Lietuvos išsivystymą sovietinės santvarkos ir okupacijos rėmuose. Žinios perteiktos per skaitinius, paskaitas ir diskusijas. Prieš kiekvieną paskaitą skiriama valanda laiko peržiūrėti ir perskaityti nurodytus skaitinius. Pagrindinės temos: Lietuvos vystymosi tarpsniai, istoriografija, politinės santvarkos bruožai, ekonominis išsivystymas, visuomenės struktūra ir procesai, kultūrinio gyvenimo tvarkymas ir raida, tautinė rezistencija okupacijai. Po paskaitos kiekvienas kursantas dar vieną valandą į dieną savarankiškai skaito ir studijuoja.

Muzikas Faustas Strolia dėstė dainavimą, nagrinėjo mūsų dainuojamų dainų savitumus, estetinę vertę liaudies dainų, jų poetines priemones, melodines ir ritmines savybes. Jo sudarytas dainorėlis apima apie 60 dainų, kurios suskirstytos į tris dalis. liaudies dainas, skautiškas dainas ir naujoviškas arba literatūrinės kilmės dainas. Kalbėdamas apie skirtingus metrus, mokė, kaip kursantai praktiškai tas dainas turėtų pravesti, kaip diriguoti; kaip atpažinti dainos metrą; kaip atskirti tikrą liaudies dainą nuo kitų; kurios dainos pasižymi lietuvišku melodijos slinkimu, kurios ne; kurios dainos savo prigimtimi yra vienbalsės, kurios tinka dviem balsams. Vengta vien apie dainas kalbėti, kad nepasidarytų nuobodu; dainuojant ir tarpe posmų dažnai įterpė savo pastabas. Visi aktyviai dalyvavo, o tai — mokytojui yra pasitenkinimą keliantis reiškinys.

Programoje numatytos trys vakaronės. Pirmadienį, birželio 21 d., atvyko „Skautų Aido" redaktorius fil. Antanas Saulaitis, SJ. Prieš pradėdamas, kursantams pateikė vienuolika klausimų. Pagrindinė jų mintis buvo sužinoti, ko jaunimas iš „Skautų Aido" pageidauja ir kuo patys galėtų prisidėti. Vakaronės metu paaiškėjo, kad mūsų jaunimas „Skautų Aidu" domisi, ypač mėgsta skaityti apie savo pažįstamus ir draugus; tačiau kai priėjo jų pačių rašymo klausimas, tai buvo labai ryškios dvi nuomonės: vieni norėtų turėti pilną atsakomybę, iniciatyvą ir būti savo vieneto korespondentais, o kiti norėtų vyresniųjų patarimų, pagalbos ir padrąsinimo. Tačiau daugumos nuomonė

buvo, kad „Skautų Aidas" turėtų būti skiriamas mūsų jaunimui (iki 30-ties metų), būtų išimtinai jaunimo žurnalas, nes vyresnieji ir taip jau daug turi lietuviškos spaudos.

Antradienį vakaronė su Vladu Būtėnu iš „Amerikos Balso". Jis trumpai ir labai nuoširdžiai apibūdino programą, jos paruošimą ir kad JAV valdžia ją išlaiko. Paaiškino, ką reikia daryti, kad taptum vienu iš Amerikos Balso tarnautojų, papasakojo apie egzaminus, kuriuos reikia išlaikyti, ir skatino mokytis lietuvių kalbą, nes ateityje gal šio seminaro dalyviai bus vieni iš Amerikos Balso tarnautojų. Antroje vakaronės dalyje išklausėm pusės valandos juoselę — programą, kuri buvo transliuota birželio mėnesį. Visiems nepaprastą įspūdį padarė birželio trėmimų paminėjimas.

Išgirdome kanauninko Antano Petraičio gyva kalba užrekorduotus šiurpius išgyvenimus apie sovietų žiaurumą, masinį politinių kalinių žudymą. Ne vienan riedėjo ašaros, kartu ir pačiam Būtėnui. Po tokių įspūdžių buvo sunku atsipeikėti ir klausti klausimus, tačiau po kelių minučių tylos jų atsirado gana daug.

Trečiadienį vakare kursantai pakviesti Joninėms pas dr. Joną Valantiejų, ketvirtadienį vakare ps.t.n. Danutė Korzonienė rodė skaidres apie Vilniaus universitetą ir 400 metų sukaktuvių minėjimą Lietuvoje; penktadienį vakare linksmavakaris, o šeštadienio rytą seminaro uždarymas.

Dalyvaujančių kursantų dienotvarkė nėra lengva. Pirmoji pamoka 9 val. ryto — lietuvių kalbos kultūra, 10 val. — vientisinis sakinys ir jo skyryba, 11 val. ryto — istorijos pamoka. Pavalgius pietus, skiriama pora valandų poilsiui arba pamokų paruošimui. Nuo 4 val. iki 6 val. vyksta dainavimo pamoka. Po vakarienės 7 val. — iškalba ir 8 val. — vakarinė programa. Po to visi skuba į savo kamarius: vieni skaito istoriją, kiti nagirnėja sakinius, o tretieji ieško „tikrų" lietuviškų žodžių. „Mama neteisingai išmokė", skundžiasi viena mergaitė, „nežinojau, kad tiek daug nelietuviškų žodžių vartojime. Net ir košeliena su vinegretu nelietuviški".

Stebint šį Lituanistinį seminarą, vienas ypatingas dalykas atkreiė mano dėmesį: seniai buvau jaunimo tarpe, kur visą laiką būtų kalbama lietuviškai arba nors stengiamasi kalbėti, ieškoma lietuviško pakaitalo anglicizmui, grynų lietuviškų žodžių ir išsireiškimų. Šiais laikais tikrai nuostabu!

* *

Šiuos kursus suorganizavo Lietuvių Skautų Sąjungos Lietuviškumo Komisija, kurios pirmininkė — fil. Danutė Eidukienė. Ji taip pat juos pravedė ir administravo. Ją pavadavo ps. Marytė Utz. Vyko „Gintaro" vasarvietėje, Union Pier, Michigane, birželio 20-27 dienomis.

FILISTERI, TU JAU SENSTI, KAI —

. . . tavo mažojoj užrašų knygelėje mirga pavardės, kurių daugumas baigiasi M.D.

. . . tu įsirašai į sveikatos klubą ir jo nelankai.

. . . tavo protas padaro nutarimus, kurių kūnas jau nepajėgia įvykdyti.

. . . tu žinai atsakymus į visas problemas, bet niekas tavęs neklausia patarimo.

. . . moteris, su kuria tu pa - draugavai, pradeda atrodyti, kaip tavo žmona.

. . . iš- čiaupo krintą vandens lašai sukelia tau nenumaldomą norą nueiti į vyrų kambarį.

. . . tavo mėgiamiausias laikraščio skyrelis yra „Šiandien prieš 25 metus".

. . . tu temstant išjungi elektros šviesas ne romantikos, bet ekonomiškais sumetimais.

. . . tu mėgsti sėdėti supamojoj kėdėje, bet nepajėgi jos pasupti.

. . . tu gailiesi visų buvusių pagundų, kurioms kadaise atsispyrei.

. . . tu jau nebegali pakęsti žmonių, kurie turi kitokią nuomonę.

. . . „delnų skaitytojas" pasisiūlo išpranašauti ateitį iš tavo veido bruožų.

. . . ta žilstelėjusi lady, kuriai tu padedi pereiti per gatvę, yra tavo žmona.

. . . tu turi užtektinai vietos savo namuose, bet per mažai savo vaistų spintelėje.

. . . tu suleidi dantis į jautienos kepsnį, ir dantys ten palieka . . .

SU MUŠ TI NIS

XXI-mojo amžiaus skautų stovyklavietė

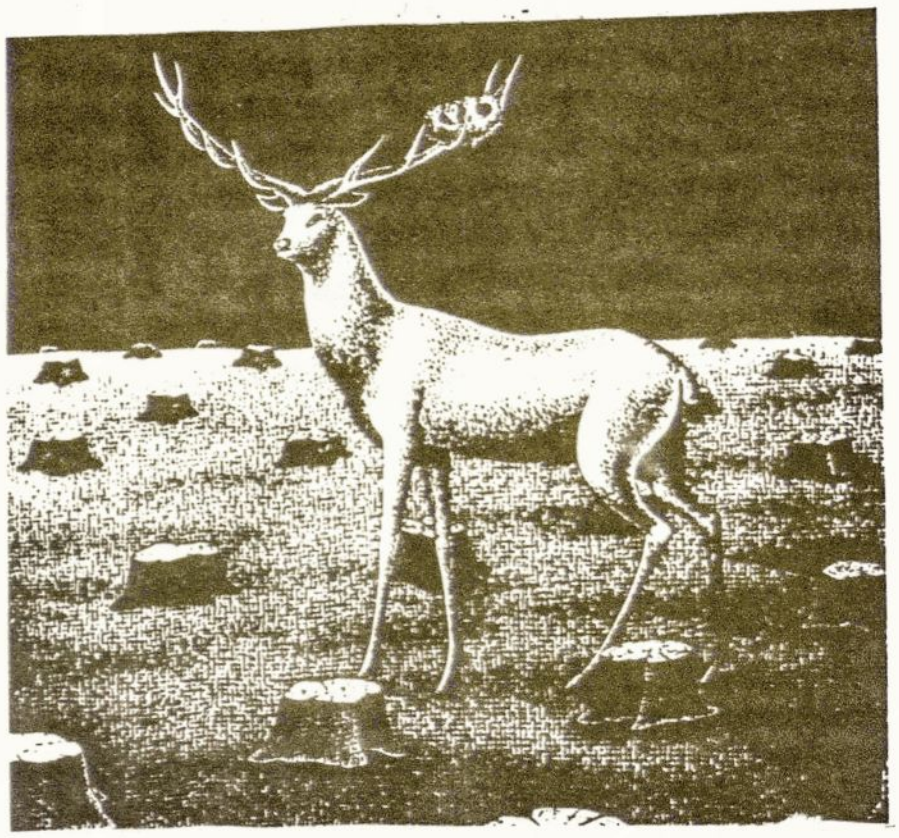

MV ADMINISTRATORĖS PARAŠTĖ

S.O.S.

Mieli MŪSŲ VYČIO skaitytojai,

Džiaugiamės, kad daugelis Jūsų reagavote į mūsų S.O.S., atsiųsdami prenumeratos mokesčius ir paremdami žurnalą aukomis. Tikimės, kad atsilieps ir tie, kurie dar nespėjo to padaryti.

MŪSŲ VYČIAI aukojo:

Po $100.00:

LSS Australijos Rajono Vadijà
Los Angeles ASS skyrius (po $25.00 ASD, K! Vytis, FSS ir ASS valdybos)
Sydnejaus ASS skyrius (po $50.00 ASD ir filisterių būrelis)

Po $25.00:

Dr. Juzė Aglinskienė, Chicago, IL

Po $20.00:

Omahos ASD skyrius
Izidorius Jonaitis, Sydney, Australia

Po $12.00:

Dr. Jurgis Gimbutas, Arlington, MA

Po $10.00:

Irena ir Arūnas Draugeliai, Woodridge, IL
Amalija Jagutienė, Chicago, IL
Bronius Juodelis, Downers Grove, IL
Birutė ir Alfa Juodikiai, Cleveland, OH
Nelė ir Gerardas Juškėnai, Cleveland, OH
Genė Kaufmanienė, Springfield, VA
Bronius Kviklys, Chicago, IL
Gražina Miceikienė, Hinsdale, IL
Sigitas Miknaitis, Downers Grove, IL
Vytas Miselis, Monroeville, PA
Mykolas Naujokaitis, Upland, CA
Jūratė Okura, Chicago, IL
Audronė Vanagūnienė, Chicago, IL
Jūratė Variakojienė, Chicago, IL
Dr. Daina Variakojytė, Chicago, IL
Algimantas Žilinskas, Melbourne, Australia

Po $5.00:

Rasa Bertužytė, Chicago, IL
Gediminas Bielskus, Palos Hills, IL
Jonas Dambaras, Toronto, Canada
J. V. Damys, Ottawa, Canada
Irena Kairytė, Chicago, IL
Rasa Lukoševičiūtė, Montreal, Canada
Nelė Mockuvienė, Yucaipa, CA
Valerija Šimkienė, Chicago, IL
Eugenijus Slavinskas, Downers Grove, IL
Algis Strikas, Evergreen Pk., IL
Julytė ir Vladas Žukauskai, Berwyn, IL

Po $4.00:

Rita Kasputienė, Framington Hills, MI
Lilė Milukienė, Plainview, NY

Po $3.00:

Dr. Algimantas Gleveckas, Chicago, IL
Kun. Jonas Pakalniškis, Brooklyn, NY

Po $2.50:

Malvina Švarcienė, Wickliffe, OH

Po $2.00:

Vilija Leščinskaitė, Dorchester, MA
Milda ir Kęstutis Mikėnai, Los Angeles, CA
Regina Nasvytienė, Conneaut, OH
Dr. Aleksandras Plateris, Bethesda, MD

Visiems, parėmusiems MŪSŲ VYTĮ, nuoširdus ačiū!

Danutė Korzonienė,
Administratorė

VYDŪNO JAUNIMO FONDAS

Įsteigtas 1952.III.23 Chicago'je
Įregistruota Illinois Valstijoje
Nepelno organizacija

DUODA NEMOKAMAS PASKOLAS LIETUVIAMS
STUDENTAMS VISUOSE KRAŠTUOSE

— SPECIALIOS STIPENDIJOS LITUANISTIKOS STUDENTAMS

— REMIA LIETUVIŲ JAUNIMO IR LITUANISTIKOS DARBUS

— AUKOS FONDUI ATLEIDŽIAMOS NUO PAJAMŲ MOKESČIŲ

INFORMACIJAS TEIKIA AKADEMINIO SKAUTŲ SĄJŪDŽIO
SKYRIAI ARBA FONDO VALDYBA.

VYDŪNAS YOUTH FUND INC., c.o. V. P. MIKŪNAS,
3425 W. 73ST CHICAGO IL. 60629

MŪSŲ VYTIS

SKAUTIŠKOS MINTIES JAUNIMO IR VADOVŲ ŽURNALAS

LEIDŽIA:
Akademinis Skautų Sąjūdis

REDAKTORIUS:
v.s. Juozas Toliušis
7220 S. California Ave., Chicago, IL 60629

Redaktoriaus pavaduotojas
v.s. Balys Vosylius

ADMINISTRATORĖ
Danutė Korzonienė
2725 W. 84 Place,
Chicago, IL 60652

SPAUSDINA:
Vi Vi Printing, 4346 So. Western Ave.,
Chicago, Ill. 60609

PRENUMERATOS KAINA:
Metams: JAV ir Kanadoje $6.00, kitur $3.00. Atskiro numerio kaina $2.00. Metinė Garbės Prenumerata $10.00. Aukos virš nurodytų kainų gali būti atskaičiuojamos nuo apmokestinamų pajamų JAV-se. Prenumerata ir aukas prašome siųsti Administratoriui.

PASTABA:
Redakcija gerbia autorių nuomones ir teisę nevaržomam konstruktyvių minčių reiškimui. Straipsniai su autorių pavarde, slapyvardžiu ar inicialais neįpareigoja skautų vadovybės, leidėjų ar redakcijos. Rankraščiai gali būti taisomi kalbos, formos ar stiliaus atžvilgiu.

MUSU VYTIS [**OUR KNIGHT**] is a magazine published for young adults and youth leaders by the Lithuanian Collegiate Scout Movement, a division of Lithuanian Scout Association, Inc., a not for profit educational corporation of Illinois, exempt from USA Federal taxes by IRS ruling, code 501 (c) (3), certificate No. CHI-EO-67-343 Managing Editor: D. Korzonas,
2725 W. 84 Place
Chicago, IL, 60652

ALp(LK)3088
1981,vasara

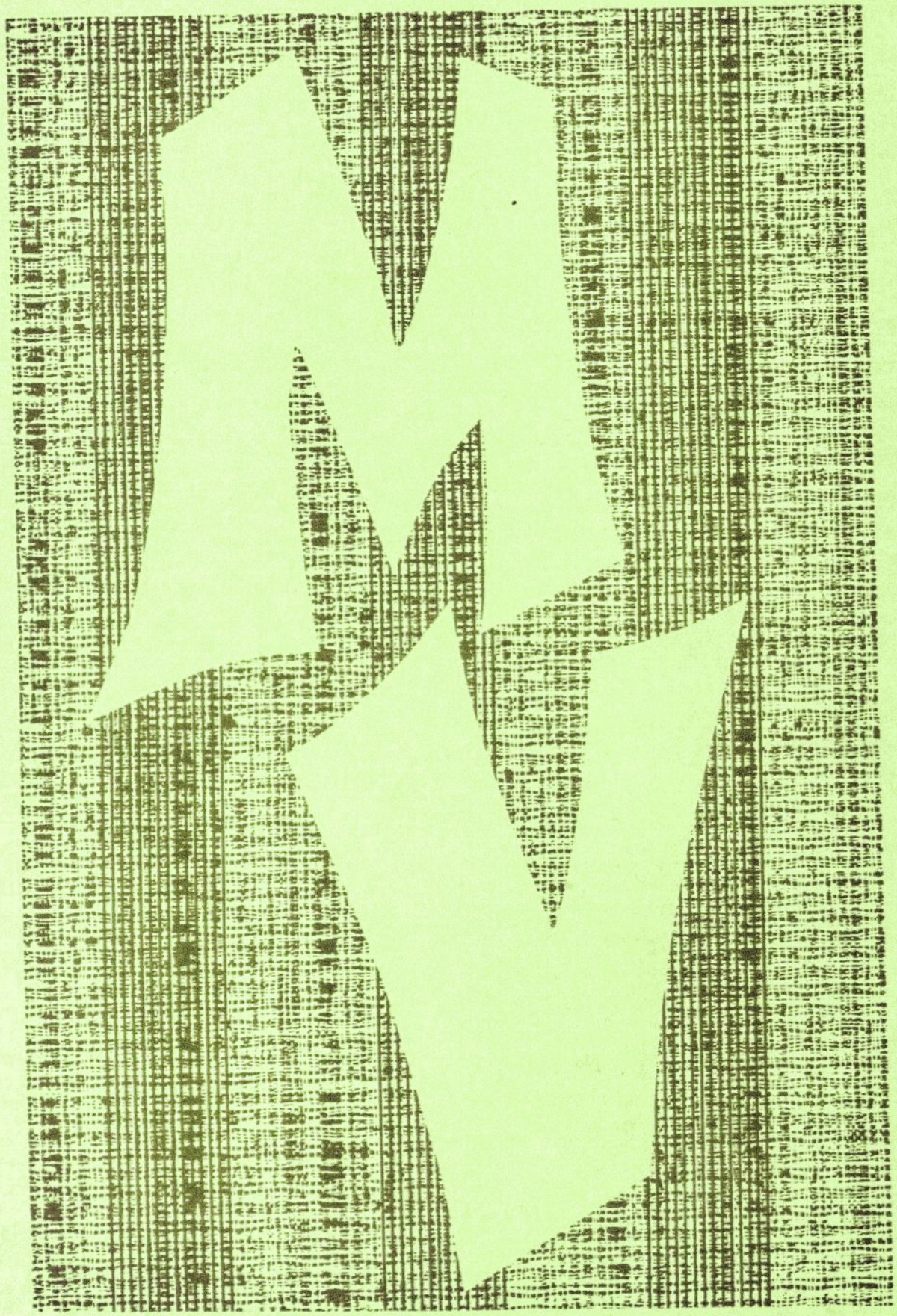

90.775.57.